

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Dünyanın içinde bir dünya: Kitap! **Enis Batur**

Çocukluğun deneyimsizliğine
ihtiyacımız var.
Behiç Ak

Beğen beğen dünyasında edebiyat
Yekta Kopan, Sibel Oral

Kitapların dünyası!
Turhan Günay

Edebiyatın özgürlük dili
Burhan Sönmez

Dünya pazarında edebiyatımız:
Açıldık mı, aldandık mı?
Nermin Mollaoğlu, Mine Soysal

Verilerle Türkiye'yi yeniden düşünmek
Bekir Ağırdır

Edebiyat dergiciliğimiz
Turgay Fişekçi

Dünyanın içinde bir dünya: Kitap!
Enis Batur **6**

Çocukluğun deneyimsizliğine ihtiyacımız var.
Behiç Ak **10**

Beğen beğen dünyasında edebiyat
Yekta Kopan, Sibel Oral **16**

Edebiyat dergiciliğimiz
Turgay Fişekçi **22**

Turhan Günay ile kitapların dünyasında!
Turhan Günay **24**

Geleceğin kitap teknolojisi
İbrahim Aydoğan **28**

Dünya pazarında edebiyatımız:
Açıldık mı, aldandık mı? **32**
Nermin Mollaoğlu, Mine Soysal

Verilerle Türkiye'yi yeniden düşünmek
Bekir Ağırdır **40**

Edebiyatın özgürlük dili
Burhan Sönmez **46**

Gençlik ve edebiyat okumaları
Çiğdem Sezer, Sibel Oral, Halil Türkden **48**

Gençler toplumsal acılarda
"dayanışma"yı dillendiremiyor. **60**
Müren Beykan

İNADINA EDEBİYAT • KIŞ 2017 • 8

© Günlüğü Kitaplığı

Keçi edebiyat e-dergisi
6 ayda bir ücretsiz yayımlanır.

Tüm yayın hakları saklıdır.
Yayımlanan yazı, görsel ve bilgiler
kaynak gösterilmeden alıntılanamaz.
İmzalı yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.

Sahibi: MIA Organizasyon Restorasyon
Yayıncılık Ltd. Şti. adına Mine Soysal

Editör: Halil Türkden

Grafik tasarım: Huban Korman
Grafik uygulama: Eda Tuğsal
Son okuma: Hande Demirtaş
Reklam: Dilara Korzay

Bu sayıya katkıda bulunanlar:
Banu Ünal, Burcu Yılmazcan,
Deniz Boz Aydemir, Oya Balkan.

keciadedebiyat.com
twitter.com/keciadedebiyat
facebook.com/keciadedebiyat
instagram.com/keciadedebiyat

info@keciadedebiyat.com
0212 212 99 73
Büyükdere Cad. Polat İş Merkezi
87/6 Mecidiyeköy 34387 İstanbul

Edebiyat, daha büyük bir hayata, yani özgürlük alanına giriş pasaportuydu. Edebiyat özgürlüktür. Özellikle de birer değer olarak okumanın ve içedönüklüğün ayaklar altına alındığı bir çağda edebiyat, özgürlüğün ta kendisidir!

Susan Sontag, *Başkalarının Acısına Bakmak*

Edebiyat: Özgürlüğe giriş pasaportumuz!

Türkiye'nin en sancılı, en umut dolu, en inatçı damarlarından biri, edebiyat ve yayıncılık dünyası. Yediden yetmişe, ülkenin tüm okurlarının içedönüşünün, pencereden dışarıya kafa uzatışının, özgürleşmeye attığı her adımın pasaportu, edebiyat. Çünkü biz insanlar hâlâ edebiyata, kitaba ve edebiyatla hemhal olan insan hikâyesine inanıyor, gönül veriyoruz. Edebiyat ise, salt özgürlüğe giriş pasaportu değil, nasıl bir özgürlüğün hayalini kurduğumuzun, bugün neye tutsak olduğumuzun da kristal aynası.

Haziran 2014'ten bu yana "İnadına edebiyat!" söylemiyle yürüyüşüne devam eden e-dergi Keçi'nin 8. sayısı KİŞ 2017 yayında! Keçi, Türkiye'nin edebiyat ve yayıncılık ortamına bıraktığı arşiv niteliğindeki içerik havuzuyla, bu "ayna" işlevini, tamamıyla yeni olan dil ve yöntemiyle yerine getiriyor. Göze sokmadan, yakınmadan, inadıyla.

30 Eylül'de, yıllık yayıncılık konferansı Zeynep Cemali Edebiyat Günü'nün yedincisinde, edebiyatçılar, kitaplara emek verenler ve kitabı okurla buluşturan tüm paydaşlar bir aradaydı. Yayıncılık ve edebiyat dünyasının güncel konularının tartışıldığı konferanstan Keçi sayfalarına, yine özgür ve özgün bir içerik süzüldü. Bakalım neler var?

Dokuz ay haksız yere tutuklu kalan, hayatını kitaplara adanmış bir isimden, Turhan Günay'dan, kitapların dünyasını okuyoruz. Burhan Sönmez, yıkıcılığın ve tutsaklığın çağında, insanların kitapları geleceğe taşımak için geliştirdiği yaratıcı yolları ve en önemlisi "edebiyatın özgürlük dili"ni anlatıyor. "Çocukluğun deneyimsizliğine ihtiyacımız var," diyor Behiç Ak, duvarları yıkmak için.

Sektöre 40 yıldır emek veren Enis Batur, "işimize bakalım" söylemiyle yine el veriyor: "Yayın dünyası, Don Kişoteks bir dünya değil." Usta araştırmacı Bekir Ağırdır, bireysel hayatlarımızdan kutuplaşmanın tavan yaptığı ortak hayatlara geçişte ne kadar ikiye bölümlü yaşadığımızı ve barişçi çıkan yollara dikkat çekiyor. Yekta Kopan ve Sibel Oral, "beğen beğen" dünyasının tam ortasında, edebiyatın nasıl konumlandığını ele alıyor.

Nermin Mollaoğlu ve Mine Soysal, konuşulmayı konuşuyor: Edebiyatımızın son 10 yıldaki yurtdışı serüveni. Yurtdışında nasıl vardık, şimdi ne kadar varız, sahiden var mıyız? Canon Türkiye ise geleceğin yayıncılığında söz sahibi bir teknolojiyi duyuruyor. 40 yıldır dergi yayıncılığı yapan, usta şair Turgay Fişekçi konuk yazarımız. 11 yıldır örnek bir direniş sergileyen Sözcükler'in hikâyesini ve edebiyat dergiciliğimizi anlatıyor.

Türkiye'nin öyküye bakan yüzü, öykü belleğimizde genç bir iz bırakan Zeynep Cemali Öykü Yarışması, 2017 yılını geride bıraktı. "Dayanışma" öyküsü yazan gençler de, yüzlerce gencin kaleminden süzülenleri incelikle analiz eden Müren Beykan da Keçi'de.

Özgür müyüz, tutsak mı? İşte, kapı orada. Özgürlüğe giriş pasaportumuz, bugünün edebiyatına dair hafızalara yuva yapacak bir içerik önümüzde. Düşünmeye, tartışmaya, yüzleşmeye, elbirliği etmeye, çarpışmaya ve sesimizi yükseltmeye, her sayıda, her edebiyat buluşmasında devam ediyoruz. "İnadına edebiyat" diyerek.

Halil Türkten

YILLIK YAYINCILIK KONFERANSI

7. Zeynep Cemali
Edebiyat GünüZEYNEP
CEMALİ
EDEBİYAT
GÜNÜ 2017

Yıllık yayıncılık konferansı Zeynep Cemali Edebiyat Günü'nün yedincisinde, edebiyatçılar, kitaplara emek verenler ve okurla kitapları buluşturan tüm paydaşlar Kadir Has Üniversitesi'nde bir araya geldi. Edebiyat dünyasının önemli isimlerini ağırlayan konferansta yayıncılık sektörüne ışık tutan arşiv niteliğinde bir içerik ortaya çıktı.

30 Eylül 2017 Cumartesi

Kadir Has Üniversitesi

Dünyanın içinde bir dünya: Kitap!

Enis Batur

Edebiyata ve edebiyat yayıncılığına 40 yıldır emek veren şair, düşünür, çevirmen, denemeci Enis Batur, kitabın, yayıncılığın ve dilin asırlardır süren serüvenini ve bugünün dünyasında nasıl konumlandığını anlatıyor.

Yaşamlarımızdaki tüm kötü gidişatın ve karamsar tablonun, benim gözümdeki tek panzehiri, herkesin kendi işini olabildiğince iyi yapmaya devam etmesidir. Kitap dünyası kalabalık. Yayıncılar, kitabevleri, dağıtımclar, çevirmenler, yazarlar, editörler, redaktörler, satış ve pazarlama bölümlerinde çalışanlar... Kitap nesnesinin bu dünyadaki varlığını ve gücünü sürdürbilmesi için çeşitli nedenlerle uğraşan insanlar var. Bunların bir kısmını ticari bir yaklaşımın içinde gördüğümüz için hak-sız yere küçümsüyoruz. Oysa bunun bir ticaret alanı olduğunu unutmamalıyız.

Ticaretin iyi yapılabilmesi için gereken koşullar arasında kitapların iyi yazılması, iyi çevrilmesi, yayına iyi hazırlanması ve iyi basılması var. Dolayısıyla, yayın dünyası sadece Don Kişoteks bir dünya değil; aynı zamanda gerçekçi de bir dünya. Koşulları ona bakarak değerlendirmeli ve ne tür bir serüvenin içinde olduğumuzu görmeliyiz.

Müzedede plastik diller...

19. yüzyılın son çeyreğinde Paris'te bir antropoloji müzesi açılmıştı, yani bir "insan" müzesi. Antropoloji ve etnoloji alanında çalışanlar için bir dönemin önemli uğrak yerlerindendi. Fakat sonra, zamanla, perspektifinin ve donanımının yetersiz olduğu görüldü. "Beyaz adam" üzerine kurgulanması ve inşa edilmesi de eleştiriler almasına neden oldu. Bu gerekçelerle, 10 yıla yakın bir süre yeniden hazırlandı. Müzenin hem donanımı hem felsefesi sıfırdan düşünüldü, değiştirildi. İki yıl önce, aynı binada ama bambaşka bir zihniyetle yeniden açıldı.

Müzenin yeni halini gördüğüm zaman, en çok şu bölümden etkilendim: Son derece büyük bir duvardan plastik diller sarkıyordu. Yaklaştığınızda, bu plastik dillerin her birinin üzerinde, hangi dili incelediğinize, bu dili dünyada kaç kişinin konuştuğuna dair kısa bilgileri okuyabi-

liyorsunuz. Plastik dillerden birini çektiğinizde o dili sözlü olarak duyabiliyorsunuz. Aralarında milyonların konuştuğu ve bildiği diller de var, ama yeryüzünde sadece sekiz kişinin konuştuğu bir dil de var.

UNESCO'nun her yıl açıkladığı verilere göre, insanlık ne yazık ki, hemen hemen her gün küçük bir dünya dilini kaybediyor. Çünkü son konuşan ölüyor. Anadolu da bu maceradan nasibini aldı. 1992'de Ubıhça¹ dili, onu son konuşan kişi olan Tevfik Esenç'in ölmesiyle birlikte, ölü diller arasına karıştı. Önemli bir Anadolu diliydi oysa.

Dil, bir kara kutu...

Diller kitap dünyasının ana aracını oluşturuyor. Bu dillerin bir kısmı, ne yazık ki sadece sözlü düzlemde yaşadığı için aralarında bir bellek nesnesi bırakamıyor.

rildi. O günden beri, bazı uygarlıkların, özellikle de Arap uygarlığının gelişmesinde önemli rol oynadı. Ardından, Arapça'dan Latince'ye çevrildiği için, Avrupa uygarlığını yeniden tetikledi. İnsanlığın ve uygarlığın gelişmesine, metinlerin dillerarası dolaşımının ve çeviri etkinliğinin pozitif katkısı çok önemli. Tüm bunların tam ortasında da "obje olarak" kitap duruyor.

Umberto Eco, "Araç olarak, çataldan iyisi yapılamadı," der. Kitabı da bir anlamda çatal gibi görüyor, çünkü daha iyi bir formata oturtamadık. Yazı, kitap nesnesi olmazdan önce başka formlarda dolaşıma çıkmaya çalışmıştır; taş üstünde, cam üstünde vb. Ancak kitabın devreye girmesiyle, önce elyazması olarak, yaklaşık 2000 yılı aşkın bir süre dolaşıma çıkmış. Matbaanın devreye girmesiyle de daha yaygın kitlelere ulaşabilmiş.

Öte yandan, komşumuz Yunanistan'ı düşünelim. Eski Yunanca'nın insanlığa sağladığı düşünsel ve edebi mirası, bu mirasın önemini ve kalıcılığını...

Bir dil, çok büyük bir kara kutu olarak, bize bir şeyler devrediyor. Başka dillerle ilişkiye giriyor. Eski Yunan metinleri, dünyanın hemen hemen tüm dillerine çev-

Bağımlı yazar olmak

Nesne olarak kitap ve yayıncılık, etrafındaki tüm meslek dallarıyla birlikte, hâlâ yeryüzündeki bütün uygarlıkların ana birimi olarak varlığını sürdürüyor. Böyle bir alanda çalıştığımızı, böyle bir alanın parçası olduğumuzu unutmadan işimizi ya-

pabilirsek, sanıyorum ki, insanlığa, ÷lke-mize ve mesleki ortamımıza daha pozitif anlamda katkıda bulunma şansımız olur.

Zaman zaman ortaya çıkan tartışmalar-dan biridir: Yazarlara, hafiften de par-mak sallayarak, bağımlı yazar olmaları tavsiye edilir. Görüşlerinize ve yazdıkları-nızla siyaseti etkilemeniz istenir. Bu yak-laşıma pek katılmıyorum. Her ne kadar kendimi bağımlı bir yazar olarak görsem de, bunu savunan yazarlara çok saygı duyuyor olsam da, bir yazarın, tıpkı ya-yıncılık alanındaki herkes gibi, ana so-rumluluğunun ürettiği metnin kıymeti, değeri ve niteliği üzerine olduğunu dü-şünüyorum.

nasıl yaptığımız, ne yönde ilerlettiğimiz ya da neler katmayı umduğumuzdur. Bu-roya kadar, karamsar bir bakış açısı ge-tirmiş olabilirim. Ancak, kitaplar sevgi yo-luyla, mesleki kriterlerine sadık ya da geliştirici etkide üretildiğinde, toplumun kalıcı refahına doğrudan etki edebilir.

Yayınevi sözcüğünün içindeki “ev” kav-ramının yer alış biçimi, bizim dilimize öz-gü bir durum değil. Anglosaksonlar *pub-lishing house* derken, Fransızlar ise *maison d'édition* diyor. Her ikisinde de “ev” kavra-mı, yayın sözcüğüyle birleştiriliyor. Bir yayınevi, o yayınevinin çalışanları, yazar-ları ve çevirmenleri, kitabın ya da yaza-rın arka bahçesinde mukimdir. Kafka gi-

İşimizi ne kadar iyi yaparsak, ürettiğimiz metinlerin ve kitapların o kadar kalıcı bir etkisi olur. Hemen olmayabilir, çok son-raları gelişebilir. Yeryüzü tarihine dönüp bakıldığında, kimi kitapların yazıldıkların-dan 100-150 yıl sonra çok büyük etkiler doğurduğu görülür. Üstelik, dünyadaki büyük belaların yabana atılmayacak bir bölümü de kitaplardan kaynaklanmıştır. O kitaplar, bazen içerikleri, bazen de okunuş biçimleri nedeniyle insanların başına belalar getirmiş, mutsuzluğumu-zun ya da acılarımızın temel unsuru ha-line gelmiştir.

Yayın “evi”

Kitap ve yayıncılık, kendi başına kutsa-nacak bir iş değildir. Önemli olan, onu

bi ölmüş bir yazarın kitabını basıyorsanız, onun hayata devam etmesini sağlayan bir adım atıyorsunuz demektir.

Yayınevleri, bir kentin tek mahallesinde, yan yana kurulmuş, site gibi ortamlarda var olmuyorlar. Biri bir yanda, öteki bam-başka... Bir anlığına kendimizi soyutla-yarak, bir haritanın üzerinde bütün bu “ev”leri yan yana dizecek olursak, ciddi bir yüzölçümü çıkacaktır karşımıza. Bu nedenle, *Kitap Evi* adlı romanımda yer alan, kitaba ilişkin gözlemlerim, bana ait değil, nesnel gözlemlerdir. Sonuç olarak kitap, dünyanın içinde bir dünyadır. İçin-de yer aldığı, o daha büyük dünyayı olum-lu yönde etkilemek için vardır. 🟡

1 Ubihça: Kuzeybatı Kafkasya'da Ubihlar tarafından konuşulmuş olan ölü dil.

**DEPONUZDAKİ SATILAMAYAN KİTAPLARIN
STOKLARINDAN YORULDUNUZ MU?**

**LOJİSTİK VE OPERASYONEL MALİYETLER
FAZLA MI GELMEYE BAŞLADI**

TÜM CEVAPLAR İÇİN OCE COLORSTREAM 6000!

Kaliteden ödün vermeyen az adetli üretimler ile
satılamayan kitaplarınızın oluşturduğu stokların
önüne geçebilirsiniz.

Sektörle ilgili içgörüler, yeni fikirler ve ilham verici başarı hikayelerimiz için:
www.canon.com.tr/thinkdigital

Çocukluğun deneyimsizliğine ihtiyacımız var.

Behiç Ak

35 yılı aşkın süredir her yaşta okur için üreten usta sanatçı Behiç Ak, edebiyatın ve sanatın farklı dallarındaki üstün verimi ve yazarlık duygusuyla, bugünün sosyokültürel ortamına, çocukların ve yetişkinlerin sunduğu değişim olanağına ışık tutuyor.

Çocuk yazını ile uğraşmak, insana birçok şey düşündürüyor. Başta bir sorgulama içine sokuyor. Tüm deneyimlerimizden arınarak çocukluğa dönme isteği, büyüklerle değil de, çocuklarla “ortak bir zemin oluşturma” arzusu nereden kaynaklanıyor? Neden sürekli başa dönme ihtiyacı içindeyiz?

İstediğimiz dünyayı elde etmek için, biz yetişkinler çok yetersiz kaldık. Sadece Türkiye’de değil, tüm dünyada büyükler sınıfta kaldı. Bunun tartışılacak bir yanı yok. Savaşlar, sınıf farklılıkları, kışkırtılan kimlik kavgaları, insan eliyle yaratılmış doğal afetler, betonlaşmış kentler, açgözlülükle tüketilmiş kaynaklar, kirlenmiş sular... Bu kadar başarısız bir sonuca nasıl ulaştı insanlık?

Belki birçok insanın, “istediği” bir dünya bile yoktu aslında, diye düşünmeden edemiyor insan. Önüne konulanla yetindi. Her türlü yeniliği gelişme zannederek

büyüdü ya da büyüdüğünü zannetti. “İlerleme” denen gizli bir elin, insanlığı mutluluğa taşıdığına öyle inandık ki...

Biz büyükler sınıfta kaldık!

Bugün, zenginden fakirine, mutluluğa yaklaştığımızı düşünmüyoruz. Yaşadıklarımız, ne istediğini bilmeyenler için bile, en azından ne istemediklerini düşündürtecek nitelikte. Bunu dillendirmekten bile çekiniyoruz. Öyle korkuyoruz ki, her an neşeli gibi görünmek zorundayız. Sosyal medyadaki fotoğraflara ya da köşe yazarlarının gazetelerdeki köşelerine baktığımızda herkes gülüyor. Mutsuz olmak neredeyse bir suç. En büyük başarısızlık ölçüsü. Bu yüzden yasaklanmış.

Oysa başarılı değiliz. Gerçeğin konuşulmasının hoş karşılanmadığı bir zaman dilimindeyiz. Dünyada işler, çok uzun zamandır tıkrında değil. Bu endişeleri-

mizi konuşmak için ortak bir zemin bulamıyoruz. Hepimizin düşüncelerini yönlendiren, karşılaştıran ve ortak kabulleri içeren bir kamusal alan uzun zamandır yok. Kamusal alanı özelleştirerek ya da devletleştirerek yok ettik, yok edilmesine göz yumduk.

Evet, biz büyükler sınıfta kaldık! Yeni kuşakların taze enerjisine ihtiyacımız var. Büyüdük ve sorgulamayı unuttuk. İşlevsiz konularla ilgilenmenin, bizi başarıya ulaştıramayacağı inancıyla dopdoluyuz. Sadece dolu zamanlarımız değil, boş zamanlarımız bile işlevsiz artık. Kendimizi, işlevsel bir yaşam tarzı tutturarak korumaya aldık. Sisteme bu şekilde entegre olduk. Ama bu işlevsellik, salt bireysel seçimlerimizle ilgili. Hangi yemeği yersek kaç kalori alacağımızdan tutun da, günde kaç adım atacağımıza kadar her şeyi planlar olduk. Artık hayatımızda her şey matematiksel olarak ifade edilebiliyor. Bunu bir ilerleme olarak görüyoruz.

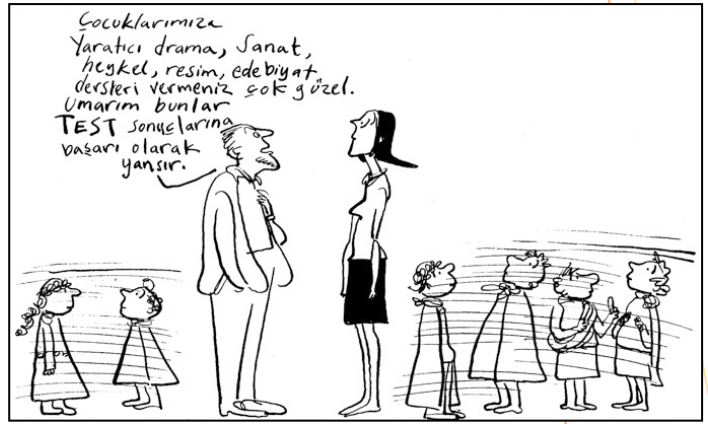
İletişim var, ilişki yok!

Dünyayla –hiçbir döneminde olmadığı kadar– iletişim halinde olduğumuzu düşünüyoruz. İletişim kurmaktan ilişki kurmaya vaktimiz yok. Toplumsal talepleri, matematiksel olarak ifade edilemeyen duyguları dışladık, arzularımızı bastırdık. Kendimizi emojilerle ifade etmekten, kendimizi oluşturmaya ve anlatmaya vakit bulamıyoruz.

Gerçek şeyler söylemekten korkuyoruz. Gerçek, 19. ya da 20. yüzyılda kalmış bir çocukluk hastalığı gibi. Gerçeği söyleyen insanlardan hızla uzaklaşıyoruz. Onları, âni yaşamamızı engelleyen birer parazit gibi görüyoruz. *Post-truth* dedikleri gerçeğimsi bir çağın öncüleriyiz, yapaydan yanayız. Orijinalden daha fazla, imitasyona değer veriyoruz. Doğayı bile, insan eliyle yaratıldığı zaman sever olduk.

Dijital ortamda mutlu, çok sosyal; gerçek hayatta mutsuz ve yalnızız. Üstelik, entelektüel bir bireyin “seçilmiş tek başlılığı” değil yalnızlığımız. Sanal karakterler tarafından işgal edilmiş, kendimizle baş başa kalmamızı engelleyen bir zaman dilimi...

Kendi kendimizin projesi haline geldik. Bu yüzden, çocuklara birer proje gibi bakıyoruz. Onları, çocuk endüstrisinin kollarına çabucak teslim ettik. Ama bunun doğru olmadığıyla ilgili şüpheler de beynimizi kemirmeye başladı. Başa dönmeye çalışmak, nerede hatalar yaptığımızı sorgulamak zorundayız artık. Kendimizi kandırmaya devam edemeyiz. Çocuklara ihtiyacımız var. Deneyimlerimizin bizi getirdiği bu olumsuz noktadan kurtulmak için, çocukların deneyimsizliğine ihtiyacımız var.

Çocuklara sığınmak...

Bir çocukla karşılaşmamız, kapattığımız pencerelerin yeniden açılmasını sağlıyor: Soru sormak, işlevsiz olmak, sevmek, bütün zamanları boş zaman gibi yaşamayı istemek... Birçok soru zihnimizde beliriyor. Çocuklara yardımcı olmak mı amacımız? Yoksa onlara sığınmak mı? Neden çevre kitaplarını hep çocuklar için yapıyoruz? Ya da daha iyi bir dünyanın temelini çocukların ataca-

ğını düşünüyoruz. Onların saf ve kirlenmemiş dünyasına sahip çıkmak mı amacımız?

Yoksa, “İnsan çocukken saftır, büyüyünce kirlenir ve bu da doğaldır,” mottosunu meşrulaştırmak için mi? “Bu çocuklardan bu büyükler nasıl ortaya çıktı?” sorusuna vereceğimiz cevabı şimdiden hazırladık mı yoksa? Olumsuzlukları olumlamayı büyüme zannettiğimizden beri, dünyada neler değişti? Sadece anlık başarılar ve amaca varılmak için atılacak adımlar önemli. Onları da çocukların atmasını istiyoruz. Bu amacın ne olduğunu bilmiyoruz, ama toplumsal bir yanı olmadığını biliyoruz. Yalnızca, öne çıkmak, bir diğelerini geçmek, geride kalmamak gibi kaygılar taşıyoruz.

Çocuklukla yetişkinlik arasındaki bağın kopartılmış olmasını doğal bulmaya başladığımızdan beri, kim bilir ne çok savaşmış olumladık ya da çevre felaketini görmezden geldik. Bu bağın kopartılmasını bu kadar doğal kabul ediyorsak eğer, neden çocuklarımızı daha iyi okutmak, daha iyi yaşatmak amacındayız? Yapamadıklarımızı onların yapmasından neden sonsuz mutluluk duyuyoruz? Hâlâ vakit varken, yapamadıklarımızı yapmayı göze alamadığımız için mi? Dürüst olmayı, doğaya saygılı olmayı, borçlanma-

dan yaşamayı, savaşı, silahsız, barış içinde bir dünyayı neden çocuklarımıza havale ediyoruz? Bu yüklerden kurtulmak için mi? Kendi çağımızın sorumluluklarını almaktan kaçındığımız için mi?

Sanki çocuklar yokmuş gibi planlanan kentlerde yaşamayı sürdürmek, bize, ilerlemenin bir parçası gibi geliverdi. “Doğayı satmak için, önce insanın ondan mahrum bırakılması gerekir,” gerçeğini görmektense, bireysel çözümleri tercih ettik. Kamusal taleplerimizi bireysel satın almalarla gidererek bastırdık. Çocukları birer paket gibi kurslardan kurslara taşıdık.

Deneme tahtaları

Bu davranışlarımızı sorgulamadan çocuklarla iletişim kurmayı becerebilir miyiz? Çocuklarla iletişimin hiç de kolay olmadığını biliyoruz artık. Boş nutuklar, hiçbir yere ulaşmayacağı çok belli olan ahlak dersleri, çocuğu geliştirmekten ziyade can sıkmak için verilmiş ödevler, bildik hikâye kalıpları, çocukları tehlikelerden korumaktan çok, büyükleri çocuklardan korumak için üretilmiş mantık oyunları... çocuklarla olan iletişimimizi iyileştirmiyor, tersine onlarla aramızda bir duvar oluşturuyor.

Ne bizim, ne özelin, ne de devletin yaklaşımı, çocukları deneme tahtası olmaktan kurtaramıyor. Kamusal alanda düşünülmemiş her türlü yaklaşım, yeni şeyler satın alarak, eksik olan ihtiyacı gidermeyi amaçlıyor. Bunun değişmez olduğunu düşünüyor, ancak hiç de zor olmadığını biliyoruz. Sokakları oyun parklarına dönüştürmeyi, mahalleyi güvenli hale getirmeyi, eğitimi demokratikleştirmeyi, okullara yürüyerek ulaşmayı sağlamayı en temel taleplerimiz haline getirmek çok zor değil. Başka bir bakış açısı gerektiriyor sadece.

Demokratik yoldan elde edildiğinde anlamlı olan şeyleri para vererek satın alabilmeyi, gelişmişlik olarak görmekten vazgeçmek, basit bir farkındalık isteği. Temel ihtiyaçların parayla alınıp satılamayacağı bir sistemi kurmayı başarabiliriz. Şehrin kamusal alanları elimizden yavaş yavaş alınıp, bize özel ihtiyaçlarımızımız gibi yavaş yavaş satılınca neye uğradığımızı şaşırдық. Yaşam tecrübesizliğimiz bir anda ortaya çıkıverdi. Tecrübesiz yetişkinler ve tecrübesiz çocuklar, ev içine adeta hapsedik.

Çocukluğun deneyimsizliğine dönmek...

Aramızdaki bu duvarın tuğlası olan ve iletişimi, ilişkinin yerine geçiren sanal ortamlar, ağaçta oynamanın yerine geçmediği gibi, soyutlama becerisini de ge-

yebilmek için. Büyüklerle çocuklar arasındaki duvarda delikler açmalı, hatta onu yıkmalıyız. Peki, bu ortamı bize ne sağlayabilir?

Bir ümit var. Konunun olumlu yanlarını da görmeye çalışalım. Çok dillendirmesek de bazı şeyler değişiyor. Çocuklarla büyükler arasındaki duvarı kaldıran ortamı, çocuk edebiyatı yavaş yavaş oluşturmaya başladı. Olumsuz gelişmelerden bahsetmeye o kadar alıştık ki, bu gelişmeyi görmezden geliyoruz çoğu kez.

Oysa, yüzlerce kitap özenle çevriliyor. Yepyeni yerli yazarlar farklı türleri deneyerek, hikâyeler üretiyor. Uluslararası kalitede yerli illüstratörler, yeni yazarlar ortaya çıktı. Kimisi sadece çocuklar için yazıyor, kimisi hem yazıp hem resimliyor, kimisinin büyüklerin dünyasına da seslenen eserleri var.

liştirmeyen, sadece büyüklerin sıkıcı dünyasına hazırlayan oyuncaklar. Bunlar duvarı daha da kalınlaştırıyor. Artık inceltmenin zamanı geldi.

Çocukluğa, deneyimsizliğe dönmeliyiz. En azından, "Nerede hata yaptık?" di-

Hikâyelere salt ahlakçı bir bakış açısıyla yaklaşmayan, klasik kalıplar dışında düşünen, edebiyatı kendi meselesi haline dönüştürmüş, eğitimli çocuk edebiyatı editörleriyle karşılaşıyoruz. Eğitim kurumları da kaliteli çocuk edebiyatı örneklerini programlarına almaya başladılar.

Çocuk edebiyatı her yerde!

Çocukların edebiyat kitapları okuması, birçok okulda teşvik ediliyor artık. Hiçbir olanağı bulunmayan okullarda bile, edebiyat ve kitap meraklısı bir ya da birkaç öğretmen, sınıflarında çocuklar için kitaplık oluşturmaya çalışıyor.

Yazarlar ve çizerler, okullara davet ediliyor. Çocuklar daha önce okudukları hikâyelerle ilgili, yazarlara incelikli sorular soruyorlar. İllüstratörlerin görsel dünyalarını nasıl oluşturduklarını öğrenmek istiyorlar. Sevdikleri kahramanları onlar da çiziyor hatta, onları kullanarak yeni hikâyeler üretmeye çalışıyorlar. Hikâyeler tekrar okunuyor, yorumlanıyor, sahneleniyor...

dikleri” ve “daha az sevdikleri” diye ayırabiliyorlar.

Yakın zamana kadar Türkiye’de şüpheyle bakılan çocuk edebiyatı, geliştikçe gelişiyor. Birkaç ünlü yazar dışında, yerli yazarları pek olmayan bir alandı aslında. Bugün her kesimden, farklı görüşten anne ve baba, çocuklarını edebiyatsız bırakmanın yanlış bir şey olduğunu anlamaya başladı.

Çocuk edebiyatına burun kıvrıranlar şimdi...

Entelektüeller arasında da bir değişim görülüyor. Çocukların pozitif dünyası yerine, büyüklerin negatif dünyasını konu aldığı entelektüel bir faaliyet olarak

Çocukların futbolcu ve dizi oyuncusu merakının yerini, yavaş yavaş sevdikleri edebiyatçılar almaya başlıyor. Önceleri, çocuk kitabını fabrikada üretilen bir “mal” olarak gören çocukların sayısı çok azaldı. Artık kitapları yazarların yazdığını biliyorlar. Bilmekten öte, seçici olmaya başladı çocuklar. Sevdikleri yazarlar var artık. O yazarların kitaplarını da “daha çok sev-

görülen edebiyat, artık çocukların olumlu dünyasına yöneldiğinde de kabul görüyor.

Çok yakın geçmişte, “Çocuk edebiyatı diye bir şey olmaz,” diye burun kıvrıranlar, şimdi çocuklarıyla ya da torunlarıyla kitap okumaktan mutluluk duyuyorlar. Hikâyeleri, resimleri, kavramları, sembolleri,

sevgi bağıyla örerek gerçek hayatla ilişkilendirebilecekleri okulöncesi kitaplar sayesinde, çocuklarıyla entelektüel bir ilişki kurabilmenin keyfini çıkarıyorlar. Gizli gizli ya da açık açık çocuklarının kitaplarını severek okuyan büyüklerin sayısı hiç de az değil. Çocuklarla paylaşabildikleri bu entelektüel dünyanın içinde olmaya çalışıyorlar. Kitaplar üzerinden onlarla sohbet etmenin tadını çıkarıyorlar.

Çocukların entelektüel dünyası

Büyükler için de bir yenilenme sağlıyor çocuk kitapları. Yeniden başlayabiliyorlar. Yaşadıkları çağı, karamsar *tweet*'ler atarak değiştiremeyeceklerinin farkındalar. Daha eşitlikçi, daha adil ve daha demokratik bir dünya için, toplumda ortak paydalar oluşturan kamusal ortamlara ihtiyacımız var. Edebiyatın sihirli ortamı, çocukluktan beri bizi "buluşturma" olanağını sunuyor.

Çocuklarına öğüt yerine bilgi verebilmenin, cevap vermek yerine soru da sorabilmenin keyfini yaşayabilen büyükler bu ortamları paylaşıyorlar. Kitapçı raflarında kendilerine sessiz sedasız yer bulan çocuk kitapları, pek de söz edilmeyen bu mutluluğu evlere, okullara taşımaya başladı. Yetişkinlerle çocukları aynı ortamda buluşturarak, uzun yıllardır özlenen bir şeyi başarıyorlar.

Çocukların da artık entelektüel bir dünyası var. Bütün olumsuzluklara rağmen, çağdaş yaşam, kendi gelişim eğrisi içinde olumlu katkılar sunmaya devam ediyor.

Değişim, çocuk kitaplarıyla geliyor!

Melville'in *Moby Dick*'inin, Cervantes'in *Don Kişot*'unun, Daniel Defoe'nun *Ro-*

binson Crusoe'sunun, Grimm Masalları'nın, Dede Korkut ve Keloğlan Masalları'nın yanında, artık çağdaş yazarlar da okul kitaplıklarının gözdesi olmaya başladı. Calvino'nun, Zeynep Cemali'nin, Muzaffer İzgü'nün, Christine Nöstlinger'in, Andrew Clements'in ve birçok yaratıcı yerli yazarın kitapları evleri doldurmaya başladı.

Yeni hikâye arayışları, geçmişin kalıplarından sıyrılarak, toplumla ve deneyimlerle yüzleşmemizi sağlayacak yeni bakış açıları oluşturmaya zemin hazırlıyor. Şüphesiz, sessiz sedasız kendi içinde gelişen bu yeni kuşağın topluma söyleyeceği farklı sözler olacak. Bu olumlu değişimin köklerini, çocuk edebiyatının oluşturduğu ortama borçlu olduğumuzu söylemek hiç de yanlış değil.

Yetişkinlerle çocuklar arasındaki duvarın kaldırılması, çocukları yetişkinlerin dünyasının olumlu tecrübeleriyle zenginleştirirken, büyükleri de çocukların saf ve temiz dünyasıyla buluşturacak. Bu değişim, şehirlerde ve mahallelerdeki kamusal alanların geri gelmesini ya da yeniden üretilmesini sağlayabilir. Böyle bir paylaşım, bizleri daha gerçekçi olmaya, yani imkânsız gibi görüneni istemeye zorlayabilir.

Çocuk edebiyatının gelişmesi ve kabul görmesi, bize yeni bir kapıyı açıyor. Hem de her şeyin çok kötü gittiğini düşündüğümüz bir dönemde. 🍌

Beğen beğen dünyasında edebiyat

Yekta Kopan
Sibel Oral

Ödüllü öykücü, televizyoncu Yekta Kopan ile kültür sanat gazeteciliğinin üretken isimlerinden, yazar Sibel Oral, yeni iletişim evreninde edebiyatın okurla buluşmasında etkili yeni yolları ve değişen dinamikleri tartışıyor.

Sibel Oral: “Beğen Beğen Dünyasında Edebiyat” nelere işaret ediyor? İletişim araçlarında gelenekselden dijitale geçerken, edebiyat okurluğumuzda, yazarlıkta ve mesleki uğraşlarımızda neler değişti? Her şey dönüşürken, edebiyatçı neyi nasıl izledi? Edebiyatçının sosyal medyadaki duruşu ve tavrı nasıl olmalı? Sosyal medyada, yazarın duruşu, kimliği nasıl bir değişim yaşadı?

Yekta Kopan: Teknolojinin yayıncılıkla ve edebiyatla buluştuğu noktadan söz edeceksek, 90’lı yıllara bakmalıyız. 1997-98 yıllarında içine girdiğim dijital yayıncılık, internetüstü yayıncılık gibi farklı şekillerde tanımlayabileceğimiz dünyayı düşününce aklıma ilk şu soru geliyor: Daktilo, insan hayatına girdiğinde paneller düzenleniyor muydu? Artık kimsenin kalem kullanmayacak olması, herkesin yazar olabileceği gibi konular üzerine söyleşiler oluyor muydu? Biraz daha geriye gidelim, dolmakalem çıktığında da böyle

tartışmalar oluyor muydu? Çünkü o da teknolojik bir gelişmeydi.

Zihnimizin uzantısı olarak kitap!

Demek ki, buradaki temel sorunumuz teknoloji değil, bilgisayarın hayatımıza girmiş olması. 90’ların ortasında, bu işlerle hemhal olmaya başladığımda şunu çok iyi anlamıştım: “Bilgisayar olmasaydı Marquez ne yazardı?” sorusunun sürekli tartışılması, bizi dünya edebiyatında hiçbir yere götürmeyecek. Sanıyorum ki, öncelikle geleneksel ve dijital olarak ayırdığımız bu iki alanı iyi anlamak gerekiyor. Birbirini yemek üzere arenaya çıkmış gladyatörler mi, yoksa bir arada yürümeye kararlı iki dost mu?

Sayısal kitapçılık, dijital yayıncılık, internetüstü yayıncılık, dijital yayınevi gibi kavramlar da henüz net tanımlanabilmiş değil. Kullandığımız kavramlar bile muğlak.

2000 yılında Altkitap.com'u kurduğumuzda, o zamanın gazetecileri ve yayıncıları şunu sormuşlardı: Kitap ölüyor mu artık? 17 yıl geçti, hâlâ aynı sorular soruluyor. Ölmüyor, yok öyle bir şey. Yerine başka bir şey koyamadığımız bir buluştur kitap, tekerlek gibi. İnsan, fiziksel olarak kendi uzantısı haline getirebildiği tasarımların sürekliliğine inanır. Kitap, insan elinin, bedeninin ve zihninin uzantısı olan tek buluştur.

Basılı kitap ölür mü?

Biz yok olacağız elbette, ama kitaplar, birileri yok etmediği sürece yok olmayacak. Tanımlar konusundaki tedirginliğimizi aşmamız gerek. Örneğin, bugün geleneksel dediğimiz yayıncılık da artık dijitalle çalışıyor. Fiziksel olarak varlığını sürdüren matbaaların birçoğu dijital çalışıyor. E-kitap meselesi de bu karışıklıktan nasibini aldı. Elektronik kitaplar, Kindle ve Kobo gibi e-kitap okuyucu cihazlar çıkınca ne oldu? Fiziksel anlamda kitabı mat mi etti?

SO: Benim de bir e-kitap okuyucum var, ama ben onu çok uzun zamandır görmüyorum bile. Evde bir yerlerde. Benim işim, kitap okumak. Her yerde, her zaman kitap okuyorum. Bazen bilgisayardan PDF formatında da kitap okuyorum. Ancak evdeki Kindle nerede, bilmiyorum, kullanmıyorum. Oysa, yaklaşık yedi sekiz yıl önce, kültür sanat gazeteciliğinde arada sırada alevlenen bir konuydu bu. Artık her şeyi tabletlerden okuyacağız ve evet, kitap ölüyor mu?

Aktif gazetecilik yaptığım bir dönemdi ve gündemimiz sürekli buydu. Bugün dijitalde pek çok yenilikten, gelişmeden söz edebiliriz, ancak basılı kitap ölmüyor. Fakat yaralanan şeyler var. Sosyal medya sayesinde yaralanan bir dil, eleştiri, edebiyat algısı ve duruşu var. Can çekişen

yazarlık, okurluk ve yazarla okuru buluşturan mecralar. İnternet dergileri ve siteleri, basılı dergiler, kitap ekleri...

Kitaplarımıza dokunmasınlar!

YK: Biz yetişkinlerin, bu gibi yeni kullanımlar karşısında, ölüyor ya da yaralanıyor, dememizin bir nedeni de insan yaşamının yetişemeyeceği bir hıza tanık olmamız, geç kalışımız.

Çıkan her yeniliğe ayak uydurmaya, yetiştirmeye çalışıyoruz. Gençler bu gibi tartışmaları yapmıyorlar, çünkü onlar zaten içine doğdukları teknoloji çağında yaşıyorlar. Bu gerçeğe yüzleşmemiz, kötülemekten kaçınmamız gerek. Dil yaşayan bir organizmaysa, virüs kapacak, can çekişecek, buna izin vermemiz lazım. Bu onların yaşayacağı ve yaşatacağı bir organizma çünkü.

Öte yandan, ne olduğu belirsiz sosyal medya dünyası ve orada türeyen yeni aktörler, ürettiğimiz şeye zarar vermemeli. Çünkü biz olağanüstü bir şey yapıyoruz. Yaptığımız işe yaklaşmasınlar ya da karışmasınlar demiyorum. Bu ilişkinin nasıl kurulacağını dinamiklerini aramamız lazım. Kitabın profesyonelleri olarak, oradan ne alacağız, oraya ne vereceğiz, bu ilişkiyi nasıl kullanacağız, nasıl bir geçiş-

kenlik kuracağız gibi soruların yanıtlarını aramamız gerekiyor.

SO: *Beni Beklerken* adlı gençlik romanım –aynı zamanda ilk kitabım– yıllar sonra ON8 etiketiyle yeniden yayımlandığında, hakkında birçok *blogger* tarafından abartılı yorumlar yazıldığını gördüm. İlk düşündüğüm, kitabı gerçekte nasıl okuduklarıydı. Çünkü o yazılanlar, kitap kapağının altına eklenmiş rastgele birkaç söz değildi. Kıymet verip, emek verip uzun uzun yazılmış yazılardı.

Yazar ile yayınevi, yayınevi ile mecra ya da gazeteci arasında ilişki de, beklenti de vardır, bu da olağandır. Ancak yazarla *blogger* arasındaki çok başka, çok kıymetli. O kitabı okumaları, bir hobi ya da uğraş olarak, fikirlerini, yorumlarını, bazen sorularını ve eleştirilerini hiçbir beklenti içine girmeden yazmaları bana çok kıymetli geliyor. Bu, edebiyatı ne kadar, yazarı ne kadar etkiliyor?

Facebook, Instagram, Snapchat, hipermetin...

YK: Arka planda bakmamız gereken şey teknoloji. Teknoloji dediğimiz şey bilgisayar değil; internet erişimi. İnternet erişimi de değil aslında. Edebiyatın bu

konuyla ilgilenmesi, hipermetnin ortaya çıkmasıyla, hipermetnin edebiyata yeni anlatı ve buluşma noktaları yaratabileceği düşüncesiyle başladı.

Bu düşünce ortaya çıktığında, Amerika'da bir üniversite yıllığının bir buluşma ortamı yaratabileceği fikri yoktu. Facebook gibi, hepimizin nüfus kâğıdındaki bilgileri barındıran, her türlü okuma ve tüketim alışkanlığımızı saniye saniye ölçebilen bir site yoktu. Birimiz birimize söylese, çok da ciddiye almazdık. Twitter yoktu. 140 karakterle bütün dünyayla iletişim kurabileceğimiz düşüncesi hayatımıza gireli 10 yıl olmadı daha. Instagram ve Snapchat gibi fotoğraf ve hareketli hikâye paylaşımları yapan mecralar da yoktu.

Bu oluşumlar, *blogger* gibi birtakım bireylerin kendi kendilerine karar vererek, var olabilecekleri bir sistemi geliştirdi. Bloglarında yazılar yazdılar, birbirlerine ulaştırdılar, birkaç cümlelik *tweet*'lerle ya da hiçbir şey yazmadan, sadece fotoğrafını çekerek kitapları tanıtmaya başladılar. Ve zamanla, tüm bunlar çok değerli olmaya başladı. Bugün Youtube'da, 10-14 yaş aralığındaki çocukların bile, milyonlarca insanın izlediği *unpacking* (paket açma) videoları var. Sipariş ettiği kitabın paketini açmak, eline aldığı kitabın kapağını göstermek bile heyecanlandırıyor bu çocukları.

Geçişken ve dengeli kılmak...

Asıl tartışılması gereken nokta, yayıncıların bu çocuklara ve gençlere para veriyor olması. Birtakım Instagram profili sahibi insanlar, yayınevleri tarafından korunuyor, ekonomik olarak besleniyorlar. Bunu nereye koyacağız? Onları yermekten ya da suçlamaktan ziyade, yayıncılar olarak, bu sistemi nasıl daha geçiş-

ken, daha güzel ve ilerletilebilir hale getireceğimizi düşünmeliyiz.

SO: Yayıncı ve *blogger* arasındaki bu alışverişin bir başka senaryosu, yayıncı ile edebiyat dergilerine, kitap eklerine yazı yazan insanlar arasında. Bu yayınlarda kitapları hakkında yazı yazılsın diye, eli kalem tutan birilerine para ödeyen yayıncılar da var.

YK: Bu işin çözümü, içeriğin her aktörü arasında sağlıklı bir denge kurmakta. İşin doğru akmasını sağlamakta. En başta sözünü ettiğimiz, yazarın kendini bu evrende konumlandırışı meselesinin çözümü de bu dengeyi kurmakta saklı. Yazar da kitabıyla, ortaya çıkardığı ürünle ilgili sözünü duyurabileceği bir deniz bulamıyor artık. Çizdiğimiz bu sosyal medya evreni, ona bu imkânı sağlıyor, ama bazıları bu anlamda “fazla” da olabiliyor.

Yazarın sosyal medyadaki durumu

Öte yandan, edebiyat bir engelleme alanı değil. Edebiyat, sanat ve yayıncılık gibi entelektüel alanlar, mutlak birlik alanları değil ki. Herkesin parmak izi farklı. Okurun yazarı tanımasının gerekliliğine çok inanmam, ama isteyen okur da, sosyal medya sayesinde, okuduğu kitabın yazarının aslında kim olduğunu öğrenebilir. Peki, yazarın sosyal medyadaki varlığını sen nasıl buluyorsun?

SO: Son yıllarda Türkiye’de siyasi ve toplumsal anlamda neler olduğunu, nasıl bir baskı ve korku ortamında yaşadığımızı hepimiz biliyoruz. Katliamlar, facialar, patlamalar... Bu kötü günlerden birinde, Twitter ekranımdaki akışı takip ederken, bir yayınevinin kitapları için yaptığı bir indirim paylaşımını görmüş, öfkelenmişim. Böyle şeyler gözden kaçmamalı.

Yazar için de geçerli bu. Sadece sosyal medyada değil, hayatta da bir duruşu vardır yazarın. Ancak sosyal medya o kadar hayatımızın merkezinde ki, yazarın hayattaki duruşunu orada da görebiliyoruz. Sürekli kendinden ve kitabından bahseden, hakkında yazılmış yazıları ya da alıntıları yeniden yeniden paylaşan, bunları sürekli okurunun önüne getiren yazarlar da var.

Okurla metninin arasına giren yazar

Bunlar olabilir, ancak ben ülkenin geçtiği bu zor zamanlarda, özellikle edebiyatçılara, ne paylaşıyorlar, ne yazıyorlar diye daha dikkatli bakıyorum. Çünkü, sadece yazdıkları romanlar ya da öyküler beni ilgilendirmiyor; hayatımızın bu kadar merkezinde olan sosyal medyada ne söyledikleri de önemli benim için.

Bazen kendimle ilgili bir şey yazmak istediğimde bile uzun uzun düşünüyorum, kuracağım cümleye dikkat ediyorum. Bunun mutlaka yapılması gerekiyor, çünkü çok çıplağız artık. Her yeni sosyal medya mecrasında başka bir yanımızı gösteriyoruz. Ve gün geçtikçe yazar da, isteyerek ya da istemeyerek, okurla metninin arasına giriyor.

YK: Sosyal medyada yazarın kendini ve eserlerini tanıtmak için önemli bir alan açılıyor. Ancak bunu yaparken, düşüncelerini ve hayatta durduğu yeri, kimliğini yok ederek bir personaya dönüşme tehlikesi de var.

Okur okuyacağı kitabı her zaman bulur!

Yayıncı için de, birtakım mecralarla sınırlı kalmadan, kitabının ve projelerinin tanıtımını yapabileceği işlevsel, hızlı ve özgür bir alan. Örneğin, İstanbul'da bienal düzenleniyor ve yayınevi, bienalin temasına uygun eski ve yeni tüm kitaplarını bienal sürecinde yeniden tanıtabilir. Hem de hiçbir mecraya ücretli reklam verme olanağı yokken. Ancak kurum, bu paylaşımlarda iyi bir dil kuramıyorsa, o kargaşanın içinde kaybolma ihtimali de var. Çünkü edebiyat, demlenmeyle olgunlaşır. Sosyal medya dünyası dem-

lenme zamanı diye bir şeyden uzak olduğu için, bir bakıma poşet çay, lezzetsiz çay içiyoruz.

SO: Sosyal medyanın olumlu ve olumsuz taraflarını yorumladık. Geriye dönüp baktığımda, olumlu görüşüm daha ağır basıyor. Çünkü paylaşılan içeriğin ya da yorumların niteliği ne olursa olsun, güvendiğim tek bir şey var, o da okur. Okura her zaman çok güveniyorum. Okur o kitabı bulur.

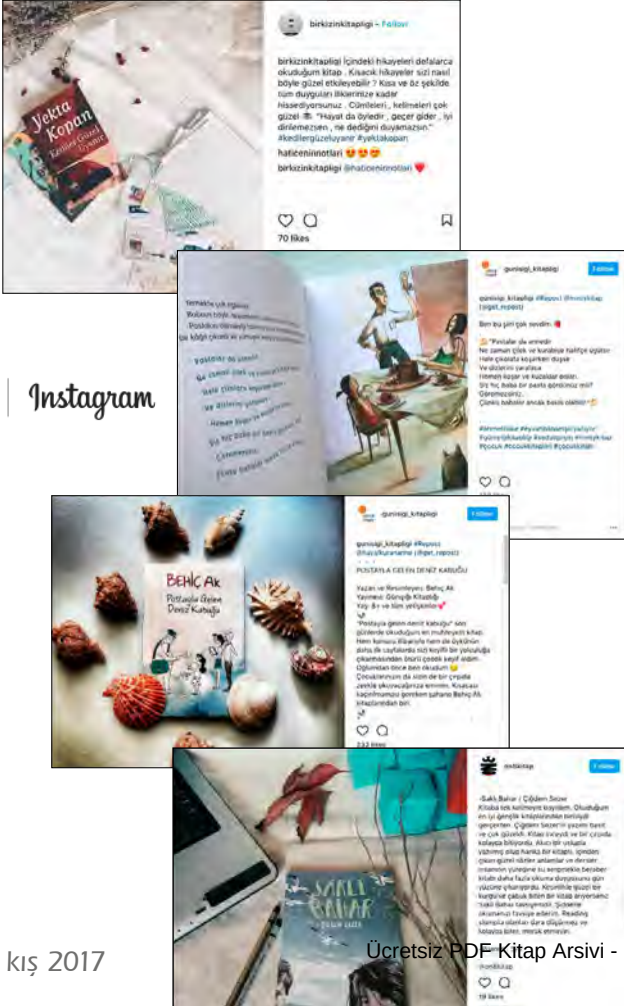
YK: Hem dijital yayıncılıkta, hem de sosyal medya ve edebiyatta, nerede ne yazıldığına ve ne okunduğuna bakmıyorum. Ben istediğim yerde okurum ve yazarım. Önemli olan bir şey varsa, o da yazdığımız ve okuduğumuz şeyin neye dönüştüğü... Nereye bakarsak, nerede üretirsek üretelim, edebiyatın entelektüel katkısına yoğunlaşmalıyız.

Asıl arzumuz edebiyat

Garip ama gerçek; yayınevleri tarafından, takipçi sayısı çok olduğu için kitap yazdırılan isimler var. Tarih boyunca farklı formlarda izlenen bir yöntem bu. Kötü mü? Değil. Çünkü senin dediğin gibi, okur bunu anlıyor ve bilinçli bir tercih yapıyor.

Her iki tartışmada da 19. yüzyıl romantizminden uzak durmalıyız. Dijital, kitabı öldürecek mi dendiğinde, aklıma *Notre Dame'in Kamburu*'ndan bir sahne gelir. Papaz Frolo bir eliyle Esmeralda'yı, diğer eliyle de kiliseyi gösterir. Onun asıl arzusu ve tutkusu Esmeralda'dır, güzelliktir, cinselliştir. Der ki, "Bu, bunu öldürecek!" O muhafaza etmek istediği sistemi öldürecek olan şey, arzusudur.

Bizler, asıl arzumuz olan edebiyatın hiçbir şeyi öldürmeyeceğini bildiğimiz için cesur adımlar atabiliriz. 🍎

MİLYONLARCA KİŞİ YANILMIŞ OLAMAZ!

2017'de
15 milyon kitabı
3 milyon okuyucu
ile buluşturduk

kitapla buluşmanın en kolay yolu

kitapyurdu.com

[f](https://www.facebook.com/kitapyurducom) [t](https://www.instagram.com/kitapyurducom) [i](https://www.youtube.com/kitapyurducom) /kitapyurducom

Edebiyat dergiciliğimiz

Turgay Fişekçi

Edebiyatımızın saygın şiir ödüllерinin sahibi usta şair. 40 yıldır dergi yayıncılığı yapıyor, 11 yıldır Sözcükler adlı iki aylık edebiyat dergisini yayımlıyor ve dönüşen, değişen dergicilik düzenine karşı inatla direniyor. Turgay Fişekçi, edebiyat dergiciliğimizin bugününü, dününü ve yarınını anlatıyor.

Edebiyat dergiciliği, edebiyatın canlı olduğu yıllarda ilgi uyandıran bir uğraştı. Ne demek edebiyatın canlı olduğu yıllar? Bugünün edebiyat ortamı canlı değil mi? Bugün, dünden daha çok kitap satılıyor, yazarlar toplum katında daha çok tanınıyor. Ama bu olguyu, tek başına edebiyatın canlılığının göstergesi sayabilir miyiz?

Sanırım, önce şu ayrımı yapmalıyız: Edebiyat, ticaret değil, yaratıcılık alanıdır. Ticaretle kol kola girmiş bir yaratıcılık alanı olamaz. Edebiyat tarihi boyunca hiçbir büyük edebiyat yapıtı, çok satılsın, çok kazanılsın diye yazılmamıştır.

Ne yazarsam satar?

Edebiyat, içinde bulunduğu toplumu, insanlarını yansıtabildiği oranda başarılıdır. 1950'lerde ülkemizin toprak düzeninde yaşanan değişim, edebiyatımızda "köy romanları" denilen döneme yansımıştır. Orhan Kemal, önce Çukurova'yı yazmış, sonra geldiği İstanbul'un insanlarını romanlarına taşımıştır. 12 Mart 1971 darbesi sonrasında, edebiyatımız neredeyse "12 Mart" romanlarına boğulmuş-

tur. *Bir Düşün Gecesi*'nden *Kırkyediler*'e, bu dönemdeki edebiyat verimi saymakla bitmez. Bugün ise, yaratıcı edebiyat alanı, ticarete teslim olmuş durumdadır. Önde gelen yazarların çoğu, masasına, ülkenin, dünyanın ve insanın derdine ilişkin ne anlatabilirim değil, ne yazarsam satar sorusuyla oturmaktadır.

Bu giriş, edebiyat dergiciliğimizi de belirleyen, çevreleyen bir olgudur günümüzde. Edebiyatın yaratıcılık alanı olduğu dönemlerin dergileri, yaratıcılığın sorunlarını tartışan yazılarla yayımlanıyor, bu tartışmalar edebiyata yön veriyordu. O dergilerde yazan çoğu eleştirmenin yazıları günümüzde kitaplaştı. Nurullah Ataç'ın, Sabahattin Eyüboğlu'nun, Memet Fuat'ın, Adnan Benk'in, Fethi Naci'nin, Selahattin Hilav'ın yazılarını okuyanlar, edebiyat dergiciliğinin nasıl da canlı, tartışmacı, yönlendirici nitelikleri olduğunu kolayca görebilirler.

Günümüz edebiyat dergiciliği ne yazık ki, en büyük silahı olan "eleştiri"den yoksun. Eleştiri, yeni yaklaşımların, düşüncelerin tartışıldığı bir alan değil, düşmanlık gibi, başkasının "ekmeğiyle oynamak"

gibi algılanıyor. Edebiyat dergilerinin say-falarını yalnızca övgü yazıları, güzelleme-ler doldurmaktadır. Hiç mi söyleyecek sözü yok eleştirinin? Mutlaka düşünen, söyleyecek sözü olan insanlar vardır bir yerlerde; ama ortaya koydukları düşün-sel yaklaşımların karşılığı linç edilmekse neden bozsunlar huzurlarını? Zaten gün-lük hayat yeterince zalim.

Bütün sanat ve edebiyat tarihi, yeni ku-şakların eski kuşaklara karşı çıkması, onların yaptıklarını aşacak yenilikler ge-tirmelerinin tarihidir. Picasso, tüm resim tarihini karşısına alarak yeni bir resim an-layışı oluşturdu. Bizde Nâzım Hikmet, döneminin şairlerini yerle bir ettiği "Put-ları Yıkıyoruz" kampanyasıyla edebiyat dünyasına girdi. Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet, kendilerinden önceki bütün şiire karşı çıkarak, geçmişle alay ederek yeni bir şiir kurdular. Sonrasında, İkinci Yeni ve 60 Kuşağı da hep önceki-leri red temelinde geliştirdi. Bütün bu tar-tışmalar dergi sayfalarında yapıldı, okur-larla dergilerde paylaşıldı.

Dergiciliğin arabeski

Eleştirinin olmadığı bir edebiyat ortamı olabilir mi? Günümüz edebiyatı bunun tipik bir örneği. Eleştirinin yerini "tanıtım" aldı. Tanıtılıyor kitaplar, daha çok duyul-sun, görünsün ve satılsın diye.

Günümüz edebiyat dergiciliğinden söz ederken, son yıllarda yaygınlaşan çizgili-yazılı dergilerden de söz etmeliyiz. "Ede-biyat dergiciliğinin arabeski" diyebilece-ğim bu dergiler, bir yandan günümüzün tanınmış edebiyatçılarına köşeler açarak, öte yandan da okurun en çok ilgisini çe-kebilecek edebiyat ikonlarını kapak ya-pıp, çok ucuz sözler ve yazılarla okur topluyor, satış başarıları yakalıyorlar. Düşmüş bir toplumun düşmüş dergile-ridir bunlar. Böyle bir edebiyat ortamında edebiyat dergiciliği nasıl yapılabilir? Ge-

nel bir bakışla günümüz edebiyat dergi-leri, yukarıda söylediğim "tanıtım" çevre-sinde yayın yapıyorlar.

"Sözcükler" neyi başarıyor?

1978'den beri, neredeyse 40 yıldır aralık-sız edebiyat dergisi yayıncılığı yapan bi-ri olarak bugünün edebiyat ortamında Sözcükler dergisinde neler yaptığımı da özetleyeyim. Nitelikli eleştiriyle karşıla-ştığımda heyecanlanıyor, aynı heyecanla yayımlıyorum, ama bu ne yazık ki çok en-der gerçekleşiyor. Buna karşın her sayıda düzenli olarak yapabildiklerim şunlar:

Cevat Çapan, Refik Durbaş, Cemil Kavuk-çu, küçük İskender gibi günümüz edebi-yatının önde gelen ustalarının en yeni ürünlerini okurlarla buluşturmak. 12 yıldır her sayıda, Türkçemizin anıt değerlerin-den olan Emin Özdemir'in dil, düşünce ve edebiyatın kaynaşıp yüceltildiği yazı-larını yayımlamak. Nitelikli çeviri yazılar-la okurun edebiyat bilincini yükseltecek yayınlar yapmak.

Dergide, kuşaklararası denge gözeterek, genç yaşlardaki yazarların parlak ürünle-rine yer vermek. Türlerarası denge göze-terek, yalnızca şiir ve öykü değil, deneme, anı, mektup gibi az ürün verilen alanlarda da yayın yapmak. Bugüne dek yayımlan-mamış, önemli belgelere ulaşmış bunların ilk kez gün ışığına kavuşmasını sağlamak. Yalnızca Nâzım Hikmet'e dair yayımladı-ğımız belgeler bir kitap oluşturacak hac-me ulaştı. 55. sayımızdaki "Edebiyatçı Mektupları Özel Sayısı" tümüyle ilk kez ya-yımlanan belgelerden oluştu, edebiyat ta-rihimiz için özel önemde bir sayı oldu.

Artık edebiyat dergiciliğinin, ne yazık ki, edebiyat tartışmalarının yapıldığı bir or-tam olmaktan uzaklaşıp, edebiyat ürün-lerinin okurla ilk buluşma alanlarına dö-nüştüğünü söyleyebiliriz. ●

Turhan Günay ile kitapların dünyasında!

Turhan Günay

Hayatını kitaplara adanmış bir yayıncı, gazeteci, edebiyat eleştirmeni, 33 yıldır Cumhuriyet Kitap Eki'nin yayın yönetmenliğini sürdüren Turhan Günay, dokuz aylık tutukluluğunun ardından yayıncılık dünyasını selamladı.

Uzun süredir bu dünyanın içinde değilim. Başka bir dünyanın içinde, ama kitapların dünyasındaydım. Yeniden kitapların içinde, yazarların arasında olduğum için çok mutluyum.

Yaklaşık 33 yıldır kitap eki çıkarıyorum. TÜYAP'ın kitap fuarları, zannediyorum 1983'te başlamıştı. Cumhuriyet'e geldiğim 1985 yılının başlarıydı. O yıl, kitap fuarı için beş ayrı kitap eki hazırlamıştım. Bunlar sürekli yayımlanan ekler değildi, sadece fuarlar sırasında çıkarılan ve dağıtılan eklerdi. Eklerin sayısı beş yıl sonra yediye, sonra dokuza çıktı. Çerçeve dergisi çıkıncaya kadar da sürdü bu ekler.

Geçen 33 yılda başka işlerim de oldu, ama onların arasında da çıkarmaya devam ettim kitap eklerini.

**“O insanları,
o kitapları sevdim!”**

Bu süreçte yayıncı ve yazar arkadaşlarımla büyük dostluklarını kazandım. İçeriden çıktığımda en çok sorulan sorulardan biri şuydu: “Bu kadar sevdiğinizi biliyor muydunuz?” Bu soruyu şöyle cevaplıyorum: “Ben o insanları sevdim, o kitapları sevdim, mutlaka onlar da beni sevmişlerdir.”

Yayıncılık, benim için vazgeçilmez bir dünya. Bu, biraz da çocukluğumdan gelen bir sevgi. Ben bir köy okulunda okudum. Aslında bir kent çocuğuydum; babam Sümerbank'ta memur olarak çalışıyor, Cumhuriyet Halk Partisi'nde ilçe başkanlığı yapıyordu. 1950 yılında Demokrat Parti iktidara geldiğinde, “sürgün

memur” olarak Kastamonu’nun Taşköprü ilçesine gönderiliyor.

Amcamın yanında bir köy okulunda bittirdim ilkokulu; ona çok şey borçluyum. Yan yana dizilmiş üç odadan oluşan, giriş kapısı orta odada olan bir okul binasıydı. Sınıfların birinde 1, 2 ve 3. sınıflar, diğerinde ise 4 ve 5. sınıflar bir arada okurdu. Aradaki oda ikiye bölünmüştü, öğretmen odası ve koridor olarak kullanılıyordu.

Çocukların giriş çıkışlarını kontrol etmek için, öğretmen odasının koridora bakan tarafında bir pencere vardı. Okulun “kütüphanesi”, işte o pencerenin içindeydi ve yalnızca iki kitap vardı. Kitaplardan biri, dönemin çok bilinen yayınevi Doğan Kardeş Yayınları’nın bir kitabıydı: Augusta Huiell Seaman’dan *Jennifer Teyze’nin Anahtarları*. Diğeri de, Kanaat Kütüphanesi’nin yayımladığı birkaç kitaplık diziden *Kaşifler Âlemi* adlı bir kitaptı. Beş yıl boyunca, döne dolaşa bu iki kitabı okumuştum, çünkü başka kitap yoktu.

Önlüklerimizin içindeki kitaplar...

Arada sırada köylüler şehre indikleri zaman kitap getirirlerdi. Konya Ereğli’de Selçuklular’dan kalma minaresi olan Ulu Camii vardı. O caminin avlusunda satılan halk hikâyeleri, Hazreti Ali’nin cenkleri, Arzu ile Kanber, Âşık Garip’in eserleri vb kitapları alır gelirlerdi. Akşamları halalarımızı ve teyzelerimizi toplar, kitapları onlara okurduk. Hüngür hüngür ağ-larlardı dinlerken. Kitapla tanışıklığım böyle başladı.

Kitaplarla ilgili ilk anılarımdan biri, yine Ereğli’ye ait. Ulu Camii’nin yanında, Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaptırılan Rüstem Paşa Kervansarayı’nın içinde bir halk kütüphanesi vardı. Oraya

gidip deli gibi kitap okumaya çalışıyorduk. Kütüphanenin sorumlusu olan İhsan Abi, caminin yanındaki kırıathaneye gittiğinde kütüphaneyi bize bırakır; akşama doğru kapamaya geldiğinde, kitabın en heyecanlı yerinde kalırdık. Sonrasında, arkadaşlarla bir yöntem geliştirdik. Okuduğumuz kitapları, İhsan Abi gelmeden önce önlüklerimizin içine saklayıp, okumak için eve götürürdük ve ertesi gün geri getirirdik. Çalma gibi bir şey değildi, ama İhsan Abi bir gün bizi yakaladı ve hepimizi karakola götürdü. İlk resmi cezamı orada, kitap çalmaktan aldım.

Yazarlarla kuru fasulye buluşmaları

Başlarda, yayıncılık dünyasıyla tanışırken biraz çekimser davranmıştım. 1968’de gazeteciliğe başladım ve aynı yıl, Türkiye’nin önemli yazarlarıyla tanıştım. Çünkü duydum ki, her cuma günü kalabalık bir ekiple, Cağaloğlu’nda kuru fasulye yapan bir lokantada bir araya geliyorlarmış. Artık o yazarlar yok. Turgut Uyar, Edip Cansever, Fethi Naci, Abdülbaki

Gölpınarlı ve Oktay Akbal o kuru fasulyecide ilk tanıştığım yazarlardır.

Yazarlarla hep içli dışlı olduğum için, yayıncılarla ilgili de çok şikâyet duyardım onlardan. Paralarını alamamaları, uzun süreli taksitlere bağlanmaları gibi örneklerden dolayı, yayıncılara karşı çekimserdim. Ama asıl çekimserliğim, bastığı, pazarlamasını ve tanıtımını yaptığı kitabı okumayan yayıncılarla tanıştığımda oluştu. Bu beni çok rahatsız eden bir durum. En yakın arkadaşlarımdan biri, yayımladığı kitapların bir tekinin bile kapağını

baskı oluşturmuş, evlerden kitaplar boşaltılmıştı. Kitap fuarı sayesinde, insanlar kitapla yeniden tanışmaya ve onunla akrabalık kurmaya başladılar.

Bugün, özellikle çocuk ve gençlik edebiyatı alanında çok başarılı kitaplar yayımlanıyor. Beş yıl önce, tüm stantları dolaşıp İstanbul Kitap Fuarı'na katılan yayınevleri arasında kaçının çocuk kitabı yayımladığını saymıştım: 173 yayınevdi. Bugün çocuk kitabı yayımlayan yayınevi sayısı sanırım 300'e yakındır. Gerçekten çok dikkat çekici bir gelişme.

kaldırmamıştır. Üstelik bunu, “Benim işim bunları basmak, okumak değil, abi,” sözleriyle açıkça ifade eder.

İnsanlığın önemli iki icadı...

Öte yandan, itiraf etmeliyim ki, Türkiye’deki yayıncılıkta son yıllarda önemli bir gelişme söz konusu. 1971 ve 1980’deki askeri darbelerin kitap üzerinde kurduğu baskının, 1983’te TÜYAP Kitap Fuarı’nın başlamasıyla kırıldığını düşünüyorum. O yıllarda televizyonlarda, silahlarla birlikte kitapların örgütsel malzeme olarak sunulması, kitap üzerinde büyük bir

Bu nedenle ülkemizi küçümsemek de doğru gelmiyor bana. Böyle bir gelişmenin içinde olmak, inanın beni hâlâ çok mutlu ediyor.

Umberto Eco, “Korkmayın, kitaplar yok olmayacak,” diyor. Kitapların okura ulaşması şekil değiştirebilir, bilemem, ama Eco’nun dediğine katılıyorum. İnsanlığın iki önemli buluşundan biri tekerlek, diğeri kitaptır. Tekerlekten vazgeçmedik, kitaptan da vazgeçmeyeceğiz. Basılı kitaplar gözde olmaya devam edecekler. Onlarla birlikte yatmayı, haşır neşir olmayı hâlâ çok seviyorum. Kitabın varlığı sonsuza kadar sürecek, biliyorum. 🍌

14. SAYI BAYİLERDE

Yaysat Gazete Bayileri, D&R, Migros ve Kitabevlerinde bulabilirsiniz.

Abonelik için; www.bavuldukkani.com

/vediyetmisdergi

/vediyetmisdergi

/vediyetmisdergi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://trinity.org>

Geleceğin kitap teknolojisi

İbrahim Aydoğan

Canon Türkiye Profesyonel Baskı Grubu Satış Müdürü İbrahim Aydoğan, gelişen yeni dijital baskı teknolojilerinin yayıncılığın geleceğine etkilerini aktarıyor ve önemli kazanımlar sağlayabilecek “önce sat, sonra bas” yöntemini anlatıyor.

Canon markasından söz edilince ilk akla gelen, fotoğraf makinesi oluyor. Fotoğraf makinesi, insanların anılarını saklayıp ölümsüzleştiren bir teknoloji. Bunun yanında, televizyon izlediğiniz görüntüyü evlerinize yüksek çözünürlükte ulaştıran kameranın ucundaki lensler, hastanelerde göz taraması ya da röntgen için kullanılan cihazlar, beyaz eşya teslimatlarında ilk ele alınan kullanım kitapçıklarını basan teknoloji; ehliyet ya da pasaport başvurusunda bilgilerinizin tarandığı cihazlar da Canon'un. Bir de, saatte 250 adet kitap basabilen cihazlar var. Gündemimiz, işte bu teknolojinin yayıncılara ve geleceğin kitap pazarına nasıl faydalar sağlayacağı.

Tüm dünyada tüketici ve tüketici alışkanlıkları değişiyor. Tüketicilerin önemli bir çoğunluğu artık kitabevlerine gidip kitap satın almıyor. Oturdıkları yerden, seçtikleri kitaptan kaç adette istediklerine karar verip, sipariş ediyorlar.

Pazar değişiyor ve önümüze yepyeni bir model getiriyor. Artık insanlar ihtiyaçları olan videoları internetten bulabiliyor, yapacakları yemeğin ayrıntılarını görüntülü izleyebiliyorlar. Doğallıkla ürünler de değişiyor. Çünkü artık herkes “terzi dikişi” ürünler istiyor. Son teknolojilerden biri, spor yaparken müzik dinleyenlere yönelik. Öyle yazılımlar var ki, siz yürürken ya da koşarken, GPS (Küresel Konumlama Sistemi) verisiyle, uydudan hızınızı tespit ediyor ve konunuza ya da temponuza uygun müzik öneriyor.

Önce sat, sonra bas!

“Önce sat, sonra bas,” dediğimiz bu yöntem ben, “alan memnun, satan memnun” modeli diyorum. Kullanıcı, bilgisayarın başına geçip kitabını adet bazında seçiyor, kredi kartıyla ödemesini yapıyor. Bilgiler, baskı yapan firmaya gidiyor, kitap basılıyor, kargoya veriliyor ve kullanıcının kitabın konumunu takip edebileceği bir

takip sistemi devreye giriyor. Üretenin de, alanın da memnun olduğu bir sistem bu.

Kişiselleştirilmiş teknoloji

Dünyada, talebe göre baskı (*print on demand*) olarak adlandırılan bu model, kitapların gereksiz yere stokta durmasını engelliyor. Çünkü, normal şartlarda, ortalama 3000 adet kitap basılıyorsa ve bunun 1000'i satılıyorsa, stokta duran 2000 kitabın maliyeti de yayıncıya yansıyor.

Hollanda'da gerçekleştirdiğimiz örnek bir proje var. Bir firma, 2008'de dijital teknoloji kullanmadan önce, yılda yaklaşık 900 bin adet kitap basarken; talebe göre baskı modeliyle birlikte, 2015'te üç milyon baskı yapabilir hale geliyor. Aynı ülkede basmasına rağmen, artık ihracat da yapmaya başladı. Daha da önemlisi, bir siparişi 40,3 saniyede ve %97'lik bir oranla hatasız gönderebiliyor. Bu, katma değeri çok yüksek bir durum. Maliyet ve güvenlik avantajlarına bakıldığında, ihtiyaç kadar basıldığı için, geleneksel teknolojideki gereksiz kalıp maliyetlerine gerek kalmıyor. Üstelik artık baskı kaliteleri de, ofset teknolojisine ulaştı.

Dijital baskının güvenlik açısından da, üst düzeyde artıları bulunuyor. Kitabın nerede olduğunu ve ne kadar basıldığını görebiliyor, kitabın üstüne görünmez mürekkep basabiliyor ve kare barkod yerleştirebiliyorsunuz. Böylece, kitaba "numunedir", "... adet basılmıştır" ya da "satılamaz" gibi ibareleri de koymak mümkün.

Her sektörde olduğu gibi, baskı teknolojileri alanında da okuyucularla ilgili araştırmalar yapılıyor. Z kuşağı ve milenyum kuşağıyla ilgili yapılan bir araştırma, bu kitlenin internete bağlı yaşadığını, çevresiyle uyumlu olduğunu ve en çok da kişisel istediğini gösteriyor.

Bugünkü uçak yolculuklarında, herkesin önünde, istedikleri yayını izleyebilecekleri ekranlar var. Acilen eve gitmek isteyen biri, haritadan hangi şehirde olduğunu, ne kadar yolu kaldığını dakika dakika izliyor. Başka biri sadece müzik dinliyor. Bir başkasıysa, film izliyor. Bilimkurgu, drama, macera, Türkçe, İngilizce ya da

Japonca... Tıpkı kitap gibi. Tüketilen bu ürünler de kişiselleştirilmiş ürünlerdir.

Dosyoyevski'nin ünlü romanı *Suç ve Ceza*, yazıldığı dilden başka dillere çevrilmeseydi, bu kadar insana ulaşabilir miydi? Dijital teknolojinin avantajı, her ürünü farklılaştırması, farklı biçimlerde sunabilmesi, kişiselleştirebilmesi. Kolanın zararlı olduğunu hepimiz biliriz. Ama markete gittiğinde, üstünde çocuğunun isminin yazılı olduğu kola kutusunu arayanlar var. Çocuğunun ismini bulamayanlar için, "kızıma" ya da "babama" yazan seçenekler üretilmiş ve işleri daha da kolaylaştırmışlar. Bu bir pazarlama başarısıdır.

Kâğıt nereye, stoklar nereye?

Caslon adlı bağımsız kuruluşun yaptığı yeni yayıncılık trendleri araştırmasına göre; dijital kitap baskısının, 2014'te toplam kitap baskısına oranı %7 civarındaydı. 2019 yılında bu oran yaklaşık %19'a çıkacak. Interquest adlı başka bir kuruluşun araştırmasına göre, geleneksel ofset baskı büyüme oranı %-8,7 iken, dijital baskı ortalama büyüme oranı %21,7.

Basılı kitap ölüyor mu? Hayır, ölmüyor. Kendi sektörümüzden örneklemek gerekirse, 1990'lı yıllarda en hızlı baskı yapan dijital makinenin hızı dakikada 100 adet iken, şu anda dakikada 5200 adet A4 boyutunda baskı yapabilen cihazlar var. Daha çok basıyoruz; daha çok kitap basılıyor.

Yayıncılık sektöründe kâğıt ve stok maliyetleri en önemli meselelerden ikisi. Basılan kitaplardan sipariş edilip gönderilenler dışındakiler atıl bir biçimde depolarda duruyor. O depoların nem oranından ısısına kadar, pek çok koşulun sağlanması gerekir. Kâğıt, eğer baskı yapılmamış bir kâğıtsa sıkıntı yok, iste-

diğiniz zaman istediğinizi basabilirsiniz; ancak basılmış bir kâğıt, depoda sipariş gelmesini bekliyorsa ve o sipariş gelmezse, maalesef zaman içinde hepsi çöp olabilir.

Canon Future Book Forum

Yayıncılık verileri, başlık sayısının her yıl arttığını gösteriyor, ama adetler çoğalmıyor. Bazı kitaplar vardır ki, basılamaz. Maliyeti nedeniyle geleneksel baskıda, 3000 adet basabilirsiniz, ama 500 adet basamazsınız. Dijital baskı teknolojileri, basılamayan kitapların da basılmasını sağlayan bir teknoloji.

Her yıl Münih'te, "Canon Future Book Forum" başlığıyla, Avrupa'da ve dünyada yayıncılıkla ilgili gelişmelerin gündemini oluşturduğu etkinlikler düzenliyoruz. Dünyadaki pek çok yayıncı o foruma katılıyor, Türkiye Yayıncılar Birliği'nden arkadaşlarımız da katılıyor. Bu forumdaki yuvarlak masa etkinlikleriyle yayıncılığın geleceği ve sorunları tartışılıyor, hep beraber ortak bir yol aranıyor. Canon Türkiye olarak, geleceğin kitabının hayalini kurabilmek için tüm yayıncılık sektörünü, yeniyi paylaşmaya, yeniyi düşünmeye ve takip etmeye davet ediyoruz. 🍷

Yıllık yayıncılık konferansı Zeynep Cemali Edebiyat Günü 2018 sonbaharında!

GÜNIŞIĞI
KİTAPLIĞI

ZEYNEP
CEMALİ
EDEBİYAT
GÜNÜ 2018

Kitaplara emek verenler ve okurla kitapları
buluşturan tüm paydaşların bir araya geldiği
yıllık yayıncılık konferansı sekizinci yılında!

Edebiyatçılar, yayıncılar, editörler, çevirmenler,
illüstratörler, tasarımcılar, akademisyenler,
telif ajansları, kitapçılar, dağıtımçıları, sivil
toplum kuruluşları, kütüphaneler ve medyadan
yetkililer yeni bir gündemle her yıl olduğu
gibi yine Haliç'te bir araya gelecek.

gunisigikitapligi.com

info@gunisigikitapligi.com | facebook.com/gk.gunisigikitapligi | twitter.com/_Gunisigi | instagram.com/gunisigi_kitapligi

Profilo Plaza, Cemal Sahir Sok. 26/28 B3 Mecidiyeköy 34387 İstanbul T 0212 212 99 73 F 0212 217 91 74

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Dünya pazarında edebiyatımız: Açıldık mı, aldandık mı?

Nermin Mollaoğlu
Mine Soysal

Edebiyatımızın ödüllü telif hakları ajansı, Kalem Ajans'ın sahibi Nermin Mollaoğlu ile Günişiği Kitaplığı Genel Yayın Yönetmeni, yazar Mine Soysal, son 10 yılda edebiyatımızın yurtdışına açılımını değerlendirdi.

Mine Soysal: Öncelikle 2008 Frankfurt Kitap Fuarı “Konuk Ülke Türkiye” projesinin hazırlık yıllarından bugüne dek geçen 10 yıla ve edebiyatımızın dışa açılma serüvenine bakacağız. Yurtdışı kitap fuarlarının, düzenleyen ülkenin ve bulunduğu coğrafyanın kitap pazarıyla buluşmak, tanışmak açısından çok önemli köprülerden biri olduğu açık. Üstelik, Frankfurt Kitap Fuarı da dünyanın en büyük kitap organizasyonu.

2008 Konuk Ülke Türkiye projesi edebiyatımızın dışa açılması için çok değerli bir eşikti. Hazırlık süreci, sırasındaki ve sonrasındaki faaliyetler; meslek örgütleri, yayınevleri, ajanslar, yaratıcı isimler, Kültür Bakanlığı ve Buchmesse (Frankfurt Kitap Fuarı yönetimi) tarafından başarılı bir işbirliğiyle organize edildi ve büyük bir katılım oluştu.

Buchmesse üst düzey yöneticilerinden Hanife İçten, “Bu projenin etkisi büyük

oldu. Sırasında ve sonrasında Türkiye, dünya çapında bir edebiyat potansiyeli olduğunu gösterme olanağını buldu. Daha önce Alman yayıncılar Türkiye’den üç yayıncı adı sayamazdı. Proje sayesinde çok sayıda yayınevi, ajans ve yazar tanıdılar,” diyor. İçten, Buchmesse’nin, 2008 Türkiye standı ve organizasyonunu, sonraki yıllarda yeni konuk ülkelere örnek gösterdiğini; çeviri fonları içinde de 2014’e kadar izledikleri en başarılı projenin TE-DA olduğunu belirtiyor. Sevgili Nermin, geriye dönüp bakınca, bu 10 yıllık süreci sen nasıl özetlersin?

**Bazıları aldandı,
bazıları aldanmadı!**

Nermin Mollaoğlu: 11. yılını kutladığımız Kalem Ajans’ın bugüne kadar sattığı telif hakkı sözleşmelerinin sayısı 2500’e yaklaştı. Bu kadar kitap satıldığına göre, bazıları aldandı, bazıları aldanmadı diyebiliriz. Cumhuriyet tarihimizde, 2005’e

kadar telif hakkı yurtdışına satılan kitap sayımız 300 civarındaydı. 10 yılda 2500 kitap satmayı, kendi açımızdan çok başarılı bir sonuç olarak görüyorum. Eğer 2008 Frankfurt Kitap Fuarı'nda onur konuğu olmasaydık; Türkiye'den meslek birlikleri, Kültür Bakanlığı ve yayıncılar, başlangıçtaki ateşlemeyi yaratmasaydı, biz de bu sayılara ulaşamazdık.

Ama sonrasında işler bozulmaya başladı. Çünkü, getirinin hemen nakte dönüşeceğini, bundan ciddi paralar kazanacağını düşünen yayıncılar vardı. Hatta, "Biz kendimiz başarız, TEDA'ya ihtiyacımız yok!" diyenler bile oldu. Başlangıçtaki o ateşin sönmesinin nedeni, belki de beklenen gül bahçesine ulaşamamanın verdiği umutsuzluktu.

2008 Frankfurt sürecinde, birçok yayıncımız ilk kez yurtdışındaki bir fuara hazırlanmayı öğrendi. Pek çok yayıncının internet sitesinde herhangi bir İngilizce bilgi bile yoktu. Aslında hâlâ İngilizce yayın kataloğu hazırlayan ve yurtdışında kitaplarının tanıtımını yapan yayıncı sayısı maalesef beşten fazla değil. Görevi yurtdışına telif hakları satmak olan eleman çalıştıran yayıncı sayısı belki beş bile değil. "Bu iş için sürekli bir elemanımız olsun, onu fuarlara götürelim, uluslararası network'ün içine girsin," diyen yayıncı çok çok az. Bunun bazı nedenlerini anlıyorum; ama bir yandan da, bu kadar büyük cirolar yapan yayıncılar keşke bu işe daha fazla yatırım yapsalar da diyorum.

Örneğin, Gallimard (Fransa'da yayınevi) yeni bir yazarın kitabını en fazla 3000-5000 adet basıyor. Bundan da diyelim ki, 5000 avro kazanıyor. Bir yandan da, o genç yazarın telif haklarını 20 ülkeye satıp, yaklaşık en az 50 bin ya da 100 bin avro daha kazanıyor. Yayıncıların, bu işten bir gün mutlaka gelir elde edeceğini, yatırımının uzun vadede mutlaka

misliyle geri döneceğini anlamalarını istiyorum.

Kültürel avlularda yaşamak

MS: Yurtdışı fuarlar sırasında atılacak adımlardan çok, öncesindeki hazırlık süreci belirleyici. Bunu yayıncıların en hızlı şekilde öğrenmesi gerek. Her fuarda aslında yeni bir kültürel avluya çıkıyoruz. O avluda zaman geçirmeyi, yaşamayı, çalışmayı, iletişim kurmayı, anlaşılmayı öğrenmek doğallıkla zaman alıyor. Ülkeler, kültürler, diller bir anda tanışmıyorlar. Bu bir süreç gerektiriyor ve bu nedenle de içinde olabilmek şansını yakaladığımız o avluların kıymetini bilmek çok önemli.

Son yıllarda ulusal stantlarımızda tasarımdan kitap çeşidine, işletmeden etkinliklere kadar, edebiyatımızın tanıtımının dışında bir tablo oluşmaya başladı. Stantların daha çok, ne iş yapması gerektiğini bilemeyen bakanlık görevlilerinin çay kahve içtiği ya da yorgun düşen yayıncılarımızın dinlendiği alanlar haline geldiğini üzülenek görüyoruz.

NM: Dünyanın çeşitli yerlerindeki 42 ülkenin kitap fuarını gördüm. Türkiye stantları, birçok ülke standına göre oldukça iyi durumda. Ama stant çalışanlarımızın da bizim ne iş yaptığımızı iyi bilmesi ge-

rek. Ulusal stantların politik bir gösteri alanından öte, öncelikle kitap alışverişinin amaçlandığı noktalar olduğunu, ülkemizi bu şekilde tanıtmanın işlevselliğini anlamaları gerekiyor.

Yaşadığım en acı örnek sanırım 2014 Pekin Kitap Fuarı'ydı. Beş yıl önce Türkiye'den Çin'e giderek telif alışverişi yapan ilk kişiydim. Çinli yayıncıların, Türkiye'den gördükleri ilk kişiydim. Hiç iş olmadı, satış yapamadım. Sonraki yıl tekrar gittim, bir satışla geri döndüm. Kendi olanaklarımla Çin'e gitmek kolay değildi, ama ısrar ettim. Sonunda, beşinci yılda Türkiye onur konuğu oldu.

Ulusal stantların işlevselliği

O yıl Pekin'de dev bir ulusal stant kurulmuştu; ayranından baklavasına kadar her şey vardı. Ama Türkiye'den Çin'e giden ilk yayıncılık profesyoneli olarak, benim kullanabileceğim bir masa bile düşünülmemişti. Oturdum ağladım! Sonra görüşmelerim için elyazmalarının sergilendiği köşeyi kullanmak istedim. Ancak oradan da kalkmam istendi. Ben iş yapmaya çalışıyorum, oysa elyazmalarımız Çin'e satılmıyor! Bizim gibi ajansların işini yapabilmesi ve para kazanması için daha motive edici şartlar olması gerekiyor.

Üç yıl önce New York Kitap Fuarı'na gittim. Yine oldukça büyük bir standımız vardı. Ancak götürülen kitaplar yanlışti. Harcanan onca paraya yazık oldu, ki o para hepimizin. Stanttaki kitaplar bizim hiç işimize yaramıyordu; kütüphanelere ya da büyükelçiliklere hediye edilmek için seçilmiş gibiydiler. Hatta bir sürü Amerikalı yayıncı bize güldü. Çünkü, kitapların içinde tanıtıcı İngilizce tek bilgi yoktu. Samsun'un mimarisiyle ilgili bir kitabı New York fuarında sergilerseniz, sa-

dece hamallık etmiş olursunuz. Oysa böyle kitaplar, konsolosluk kütüphanelerine kargoyla gönderilebilir.

Yaptığımız işin işlevselliğini düşünmemiz önemli. Ulusal stantların sorumlusunun bizler olduğuna inanıyorum. Ancak, Türkiye standına gitmeyen, orada işi olmadığını söyleyen yayıncılarımız da var. Ulusal stantların mevcut hükümetin reklamını yaptığını vurgulamakla iş bitmiyor. O stantlara sahip çıkmak, işleri düzeltmek için zaman harcamazsanız, eleştirmeszeniz, iyi olması için yol göstermeszeniz hiçbir şey değişmeyecek.

MS: O halde önce edebiyatımızın dışa açılmasında devletin rolünü konuşalım. Yayıncılık sektörümüzün muhatabı, Kültür ve Turizm Bakanlığı. Toplumun bütün kesimlerini kucaklamayı ve kültür, sanat ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlayan çağdaş ve uzun soluklu kültür politikaları üretmesi beklenen kamu kurumumuz. Öyle mi gerçekten?

Gecikmiş bir proje: TEDA

NM: Kültür ve Turizm Bakanlığı'mızdaki Yayımlar ve Kütüphaneler Genel Müdürlüğü son 10 yılda yayıncılığımıza çok büyük bir destek sundu; TEDA Projesi'ni yarattı. TEDA'nın hazırlık toplantısında bizden önce kurulmuş iki büyük ajansın yöneticileri ve şu anda pazarda %10'luk payları bulunan iki yayınevi, zamanın müsteşarına, "Türkiye'de yazarlar iyi yazmıyor; böyle bir fon kuracağınıza bu parayla yazarlara nasıl iyi kitap yazılacağını öğretecek kurslar açın," dediler. "Yurtdışına biz neden para ödeyelim? Bizim sektörde daha büyük sorunlarımız var. TEDA'ya harcanacak 1 milyon lira bunlara harcansa daha iyi olur," diyen bir zihniyetle savaştık.

Eğer TEDA olmasaydı, biz bu 2500 telif

TEDA: Türk Kültür
Sanat ve Edebiyat
Eserlerinin
Dışa Açılımlarını
Destekleme
Projesi

hakkı satışına ulaşamazdık. Bu bizim gecikmiş bir projemizdi; gerçek oldu ve çok iyi çalıştı.

MS: Ekonomi Bakanlığı uzun yıllardır ihracat, yatırım ve hizmetler başlıklarında çeşitli destekler veriyor. Yayıncılık, sektör olarak 2017 başında, daha çok yeni tanımlandı. Bakanlığın yurtdışı fuar desteklerinden yararlanmak için bir ihracatçı birliğine üye olmak zorunlu. Yayınevleri, kâğıttan mamul ürün ürettiği için Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri İhracatçıları Birliği'ne katıldı. Komik değil mi? Ne yazık ki, yayıncılığın telif boyutu hakkında Ekonomi Bakanlığı da, ihracatçı birlikleri de son derece bilgisizler. Ama işbirliğine ve öğrenmeye çok açıktır; önemli olan bu belki de. Türkiye Yayıncılar Birliği de bu konu için özel bir komite kurdu ve yayıncıları yurtdışı destekler hakkında bilgilendirmeye başladı.

Şimdi TEDA'ya gelelim. Kültür ve Turizm Bakanlığınıca 2005 yılında kurulan TEDA'nın açılımı, Türk Kültür Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Dışa Açılımını Destekleme Projesi. Geçmişte birçok uluslararası çevirmen atölyeleri de düzenleyen bu önemli projenin bugün web sitesine girip “destekler” başlığına tıklandığında, sadece bir liste ve iki tablo çıkıyor. Destek verilen ülkeler linkinde 2005-2016 yılları arasında 66 ülke sıralı. Bulgaristan 282, Almanya 259 kitapla en üst sıradalar. Listede 1-5 arası kitap desteği alabilenler arasında, Belçika, Endonezya, Etiyopya, Meksika gibi 20'ye yakın ülke var. Desteklerin ülkelere ve dillere göre dağılımı tablolarında sonuçlar birbirine benzer. Ancak, “yayımlananlar” başlığına tıklandığında sayfa boş. Yakın zamana kadar buradan, hangi kitap hangi ülkede ne desteği (yazar telifi, çeviri telifi, baskı maliyeti vb) almış, bütün bilgiyi edinmek mümkündü. Artık böyle bir olanığımız yok.

NM: TEDA'nın ilk yıllarında yayınladığı bu bilgilerin kaldırılmasında, yazarlarımızın Ankara'ya gönderdiği, “Benim kitabıma niye 3000 avro veriliyor da, diğerine 4000 avro veriliyor?” diyen çok sayıda şikâyet mektubu rol oynadı. Aslında TEDA'daki kırılma, bence Londra Kitap Fuarı'nda onur konuğu olduğumuz 2013'te oldu. Fuardaki basın toplantısında konuşan zamanın Kültür Bakanı'nın ağzından bir defa bile “kitap” ve “yazar” kelimesi çıkmadı. Sonrasında TEDA'nın sitesi de değişmeye başladı.

Devlet kapı açmalı!

Bir ajans ne yapacak? TEDA'nın sitesine girip kitapları inceleyecek. Örneğin, Bulgaristan'da hangi yayıncılar Türk edebiyatı basmış, onları soracak. Hangi çevirmen Portekizce'ye çeviri yapabilir, o bilgilere ulaşması gerekecek. Devletten beklediğimiz, işleri kolaylaştıracak, insanları motive edecek bilgileri sunması ve bunun için kapı açması.

Şu dönemde TEDA'nın varlığı pek çok soru işareti barındırıyor. Her hükümetin, her ülkenin kırmızı çizgili yazarları olabilir ve o yazarları desteklemek istemeyebilir; ama bunu yapmanın daha akılcıca bir yolunu bulması gerektiğini düşünüyorum. 2016-2017'de yaptığımız telif hakkı satışı, kurulduğumuz ilk yılki telif satışının ya-

rısından az. Bunun, Türkiye ile ilgili haberlerin başlıklarda sıkça geçmesi gibi birçok nedeni var. Örneğin şu dönem, Belçikalı bir yayıncı Türkiye'den bir kitap okumak istemiyor, eli gitmiyor, yapmıyor. Onun direncini kırmamız gereken bir süreçteyken, hiç değilse istekli olanları destekleyecek, yaşayan bir organizasyonumuz da yoksa, bu işte kötü bir durum.

MS: Devlet, “şunu yap, bunu yapma” demesin ve bütün olanaklarını alanın kullanımına akıtsın. Devletten beklentimiz bu yönde diye özetleyebiliriz. Ya meslek örgütleri; onların sorumluluğu ve konumu ne? Yayınevlerine ve telif ajanslarına nasıl bir koordinasyon, eşgüdüm, düşünsel ortam yaratıyorlar?

Köprü kuran meslek örgütleri

NM: 2008 sürecinde komiteler kuruldu, ama telif ajanslarının bunlara dahil olmayacağı söylendi. Oysa, çok sayıda kitap fuarı görmüş ve konuyla bu kadar uğraşan bir insan olarak benim de söyleyecek sözüm vardı. Ancak, ajansların bir birliği, derneği, platformu falan olmadığı için biz komitelere dahil edilemedik. 2005'ten beri sektörde olduğum için söyleyebilirim; Frankfurt ve Londra kitap fuarlarındaki onur konukluğuna ateşli hazırlık heyecanının son yıllarda meslek

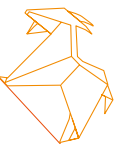
örgütlerimizde de azaldığını düşünüyorum. Bu hava, yurtdışından da böyle gözüküyor. Bir şey var, bir moralsizlik var... Bunu değiştirmek için daha fazla çalışmamız gerek. Meslek birliklerinin üyesi olan yayınevleri daha etkin olmalı, çalışmalara mutlaka katılmalı ve sahip çıkmalı.

MS: Yayıncılık meslek örgütlerinin bakışını yenilemesi, daha kucaklayıcı, hızlı ve öngörülü olabilmesi gerektiğine ben de inanıyorum. Meslek örgütlerimiz birkaç yıl öncesine kadar Kültür Bakanlığı'yla yapıcı bir eşgüdümle çalışıyordu. Şimdi durum değişti. Hatta, yayıncılığımızı, dünya görüşümüzü, kitaplarımızı Kültür Bakanlığının ulusal stantlarında, istediğimiz gibi sergileyemiyor, kendimizi ifade edemiyorsak, biz de kendi bağımsız stantlarımızı açarız fikri ortaya çıktı. Meslek örgütleri, üyelerini ifade etmek ve doğru konumlandırmak için birtakım seçimler yapmak durumundalar artık.

NM: Yayıncıların kendi stantlarını açmasında mahsur yok bence. Fransız ya da İtalyan yayıncılardan da hem bunu yapanlar, hem de ulusal stantlarında yer alanlar var. Bizlerin de ulusal stantlarımız için mücadele etmesi ve daha kullanışlı hale getirmesi gerekiyor.

MS: Yurtdışı fuarlara bağımsız standıyla katılabilen çok çok az sayıda yayınevimiz var. Çoğu yayınevimiz, ancak ulusal stantlarda kurumsal temsil hakkını elde edebiliyor. Bu noktada meslek örgütlerinin hem köprü, hem katalizör, hem yol gösterici özelliği artık daha da önemli.

NM: Politik nedenlerle sorun yaşamamak için çeviri basmayan ya da tam tersi, sadece çeviri edebiyat basan yayıncılarımız var. Bastığı Türkçe kitabı okumayan yayıncılarımız da var. İTEF (İstanbul Tanpınar Edebiyat Festivali) kapsamında ziyaret ettiğimiz yayıncıların son beş yılda

yayımladıkları kitaplarıyla ilgili hazırlık becerilerinin de nasıl yükseldiğini gördüm. Eskiden yurtdışı görüşmelerinde sadece *good book* diyebilen bir yayıncı, artık kitabı için beş cümle söyleyebiliyor. Her yayıncıdan bunu yapması beklenebilir, ama kendini edebiyatımızın kalesi olarak tanımlayan bir yayınevinin bu özelliklerde bir elemanı çalıştırmasını da bekliyoruz artık.

“Kitabımız çok güzel!”

MS: Yayınevlerinde en önemli mesele sözleşmeler. Türkiye’de çok az sayıda yayınevi, yazar sözleşmeleri yoluyla yurtdışı telif haklarını temsil etme sorumluluğunu üstleniyor. Yazarlarımız, yurtdışı telif tanıtımında çıplak ve tek başınalar. Koca bir dünyada yazar tek başına! Oysa ciddi bir hazırlık yapmak, yazarının yanında durması gereken yayınevinin işi.

Diyelim; yayınevi bir kitabını Polonya pazarına tanıtacak. O pazardaki çocuk ve gençlik edebiyatını çok iyi biliyor olmalı. Hangi yayıncı nasıl kitaplar yayımlıyor, hangi ajans hangi yayınevleriyle iletişimde, hangi yayınevleri o kitabı neden ilginç bulabilir; bütün bunları önden çalışmazsak konuşamayız. “Bakın, çok güzel bir kitabımız var!” diyebiliriz ancak. Telif hakkı satın almak için karşımıza gelecek az sayıdaki yayıncı ise bundan etkilenmez.

NM: Yayınevlerimizin bir sürü derdi var; “Bir de buna yatırım yapamayız,” diyorlar. Ben de, yatırım yaparsanız karşılığını alacaksınız diyorum. Türkiye’de olmasa bile, yurtdışında para kazanacağınız kitapların varlığını anlatmak için iki kitap örneği vereyim: Saygın Ersin’in *Pir-i Lezzet* (April Yayıncılık) kitabı, Almanya’da açık arttırmayla yüksek bir telif rakamıyla satıldı; Amerika’da ve Balkan ülkele-

rinde de satıldı. Türkiye’deki satışları mütevazı olan kitabın hiçbir politik göndermesi yok. Yazarın Twitter’da 500 takipçisi bile yok. İkinci çok sattığımız kitap, Özgür Mumcu’nun *Barış Makinesi* de aynı yayınevinden.

Sorulardan arınmak!

MS: Yurtdışındaki yayıncılar, son yıllarda Türkiye’deki siyasi gelişmelerin yayıncılığı, yayıncıyı, yazarı nasıl etkilediğini merak ediyor. Fuarlarda bir araya geldiğimizde ilk soruları, “Neler oluyor? Sizler kitap yapabiliyor musunuz; yazarlarınız yazabiliyor mu?” oluyor; öğrenmek istiyorlar. Sektörden bazı arkadaşların böyle sorular soran yayıncıları terslediğini bile duyduk. Tabii bizim içinde bulunduğumuz koşullar başka, ama onlar da ticaret

yapıyorlar. Doğallıkla en önem verdikleri şey, “Sözleşme yaparsam sürdürebilecek miyim? Sözleşmemin yarını olacak mı?” sorularının cevapları. Uluslararası hukukun ezici kurallarının yer aldığı çok sayfalı bir telif sözleşmesi yapılacak.

Bu anlamda yurtdışı fuarlarda bir araya geldiğimiz yayıncılarla daha açık iletişimde olabilmemizin, tanıtıma katkısı şimdi daha da çok. Okuduklarında ilgilerini çeken, yayımlama iştahlarını kabartan kitaplarımızı onlara her zamanki güler yüzlü sıcaklığımızla, heyecanla sunmalı-

yüz. Sorulan sorulardan alınmanın ya da kızmanın bize hiçbir yararı yok. Gelelim çevirmenlere; çevirmenlerin de dışa açılmamızda çok önemli bir katkısı var, değil mi?

Baş tacımız çevirmenler

NM: Çevirmenler bizim baş tacımız! Onlar olmasa ben olamam; onlara bire bir

Güney Amerika, Kuzey Afrika ve Arap ülkelerinde de bu eğilim tırmanıyor. Bu konuda çevirmenlerin de doğal rolü olduğunu izliyoruz. Sanırım, önümüzdeki dönemde çevirmenlerin rolü ve sorumlulukları daha da farklılaşacak.

NM: Kişisel olarak ben de bu yaklaşıma yakın değilim. Pek çok farklı nedenle ideal bir çalışma sistemi değil aslında bu.

64. Frankfurt
Kitap Fuarı 2017
Onur Konuğu
Fransa standı.

bağlıyım. Bütün rüzgârlarda en çok etkilenen, darbe alanlar da onlar. Çevirmenlerle hep yakın iletişimde olmaya çalışıyorum. Yeni çıkan kitaplardan haberdar ediyorum. Son zamanlarda onların da şevki kırıldı. Çünkü çevirdiği kitaplar ciddi satış rakımlarına ulaşmayınca, yayınevleri o çevirmene tekrar çeviri yaptırıyor.

MS: Bir de benim “çeviri takası” dediğim mesele var. Bunun tipik örneklerinden biri Çin. “Sen benimkini bas, ben seninkini basayım,” diyor Çinli yayıncılar. Kulağa ilk anda güzel geliyor, ama aslında sorunlu bir yaklaşım bu. Yayınevinin sadece bir kitabıyla ilgileniyor olabilirsiniz, diğer kitapları yayın programınıza uygun olamayabilir.

Avrupa ülkeleri ve Amerika için böyle bir mesele yok ya da daha az var. Ancak

MS: Son olarak gelelim telif ajanslarına: Asıl sizin gibi ajansların konumlanması nasıl olmalı, nasıl işlemeli?

NM: Bizim işimiz, kitabı tanıtmak, pazarlamak, satmak; bunun geliriyle yazara okur ve gelir sağlamak. Ama şu değil: İki hafta önceki cuma saat 15.30’da, dev bir yayınevinin sahibi beni aradı ve, “Bizim şöyle bir kitabımız var. Biliyorsun, filme de uyarlandı. Kitabın haklarını Amerika Penguen’e satabilir miyiz?” diye sordu. Hayır satamayız! Gerçekten satamayız. Çünkü o yazarın hakları daha burnumuzun dibindeki Bulgarca’ya bile satılmış. Onlarca çevirmeni olan Balkan dillerinin riski azaltılmış pazarlarında hiçbir başarı gösterememiş bir yayıncının kitabını Penguen’in editörü okumaz. Belki istisnalar vardır, ama ben bunu yapamayız dedim. Bir yazarı yabancı ülkelere tanıtmak çok uzun bir süreç. ●

GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI

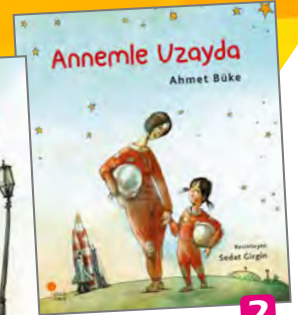
ZEYNO KİTAPLARI

Ahmet Buke

Resimleyen: Sedat Girgin

Ödüllü öykücü Ahmet Buke, ilk kez küçük okurlarla buluşuyor. Sanatçı Sedat Girgin'in desenleriyle boyutlanan iki kitap, okumaya yeni başlayan çocuklar için sevgi ve macera dolu bir aile hikâyesi anlatıyor.

İlk Kitaplar

2

1

DÜNYANIN EN YÜKSEK KİTAP DAĞI

Rocio Bonilla

Yazıp resimlediği *Öpücük Ne Renktir?* ile ülkemizde de çok sevilen Katalan sanatçı, bir çocuğun kitaplarla tanışmasına tanıklık ediyor. Tek isteği uçmak olan Lukas, annesinin önerisiyle kitap okumaya başlar...

İlk Kitaplar

DARALAN

Mine Soysal

Son romanında kıyıda köşede kalmış yaşamları görünür kılan Mine Soysal, gençlerin küskün içsesini, biriken kaygılarını yoksul bir mahallede buluşturuyor; korkuları dayanışmayla dağıtanları selamlıyor.

Genç Kitaplar

BERK OPERACI OLDU

Kaan Elbingil

Resimleyen: Merve Atılğan

İlk kitabı *Berk Mucit Oldu*'yla büyük ilgi gören yazar, yeni macerada "proje çocuk" yaklaşımını mizahi üslubuyla eleştiriyor. Okumaya yeni başlayan çocuklara çokrenkli bir hayal dünyası sunuyor.

İlk Kitaplar

HARİKA TARİF

Anna Lavatelli

Türkçesi: Nilüfer Uğur Dalay

Resimleyen: Huban Korman

İtalya Andersen ödüllü yazar, yetimhanede büyüyen aşçı yamağı Gastón'un ailesini ararken başından geçen maceraları anlatırken, sevginin iyileştirici ve dönüştürücü gücünü duyumsatıyor.

Çocuk Kitaplar

PORTAKAL YILDIZI

Cahit Ökmen

Resimleyen: Sadı Güran

Ödüllü şair Cahit Ökmen, çocukluğu şiirle resmediyor. Çocukların neşeli sesini, hınzır gülüşlerini, meraklı gözlerini ustalıkla dizelerine yansıtıyor. Kitap, sanatçı Sadı Güran'ın benzersiz desenleriyle bezeli.

Çocuk Kitaplar

BELALİ DÖRTLÜ'YE KARŞI

Gülsevin Kırıl

Resimleyen: Ebru Tatlısu

Sevilen yazar Gülsevin Kırıl, yeni romanında çocukların zorbalığa ve haksızlığa karşı nasıl direndiğini eğlenceli üslubuyla aktarıyor. Bir sınıfta yaşananların aslında hayatın provası olduğunu hatırlatıyor.

Çocuk Kitaplar

Verilerle Türkiye'yi yeniden düşünmek

Bekir Ağırdır

Araştırma şirketi KONDA'nın genel müdürü olan Bekir Ağırdır, Türkiye'nin 16 Nisan referandumu sonrası, siyasi, ekonomik ve sosyokültürel tablosunun yayıncılığa, kültür sanat ortamına yansımalarına ilişkin öngörülerini, güncel veriler ışığında paylaşıyor.

Bu toprağın geleceğine, bu insanların kararlarına saygı duymayı ve güvenmeyi öğrenmemiz lazım. Ben iflah olmaz bir romantiğim. Öykülere ve edebiyata sarılan gençleri gördükçe, geleceğimiz için umut doluyorum.

Türkiye'de entelektüel beslenmemiz gazete ve köşe yazarlarına kaldı. Türkiye'ye dair bazı şeyleri, doğru mu yanlış mı olduğunu bilmediğimiz 140 karakterlik haber *tweet*'lerinden ya da Instagram fotoğraflarından öğreniyoruz. Oysa bir an önce efsanelerden kurtulup düşünmemiz gerekiyor.

Kendi kendimize korku büyütmenin anlamı yok, ama dehşetli bir kutuplaşma yaşadığımız da açık. "Öteki"leri korkutmak ve hapsetmek için örülen duvarlar, şimdi kendi hapishanelerimiz oldu. Dolayısıyla kutuplaşmaların dışına çıkıp, Türkiye'yi gerçek sayılarla bir bir anlamaya çalışmamız lazım.

Metropoller ülkesi: Türkiye!

Türkiye'de 22 milyon hane var. Ağustos 2017'de, geliri giderinden 1 TL fazla olmuş hane oranı sadece %17. Hayatını, geliri neye yetiyorsa ona göre kurmuş hanelerin oranı ise %60. Ülkedeki hanelerin %23'ünde, yani her dört haneden birinde gelir giderden eksik. 2,5 milyon hane de ise gelir sıfır. Türkiye'de üniversite mezunlarının oranı %15, lise mezunlarının %28 iken, hâlâ okuma yazma bilmeyen %9'luk bir kesim var. Böyle bir ülke hakkında konuşuyoruz. Kendimizi siyasete o kadar kaptırdık ki, her şeye onun şehvetiyle bakıyoruz. Daha sakin ve soğukkanlı düşünmekte fayda var.

Türkiye toplumundaki bazı temel hareketlerin, yayıncılık dünyasına nasıl etki ettiğine bakalım. İlki, göç meselesi. Son 40 yılda, ülkede 30 milyon insan göç etmiş. Şu an İstanbul'da, İstanbul doğum-

luların oranı %28. Göç olgusu, kitaplardaki gibi romantik tarafından ibaret olsaydı mesele değildi. Göç, bütün hayatın doğasını değiştiriyor. DNA'larımız, ahlaki ve kültürel kodlarımız, davranış biçimlerimiz değişiyor.

Bugün Türkiye'de, köylerde yaşayanlar nüfusun sadece %7'si. Anlıyoruz ki, burası artık kentli ve hatta metropollü bir ülke. Çünkü nüfusun %50'si bir metropolde yaşıyor. Edebiyatta, siyasette ve gündelik hayatta çokça kullanılan hemşerilik ve dayanışma gibi kavramların İstanbul'da geçerliliği yok. Metropollü olduğunuzda, "kimlik" gibi daha soyut bir kavramın içindesiniz demektir.

Yarın taşınmak!

Göç meselesi bundan sonra da artarak sürecek. Her beş insandan biri yarın taşınmaya hazırlanıyor. Önümüzdeki 10 yılda, Türkiye nüfusu 86-87 milyona ulaşacak. Üstelik, bu sayıya Suriyeliler gibi eklemeler dahil değil.

1950'de nüfusumuz 20 milyondur ve köylerde yaşayan nüfus %75 civarındaydı. Dolayısıyla, köy enstitülerinin, Bekir Yıldız'ın ya da Fakir Baykurt'un romanlarında anlattığı köy hayatının hepimiz için bir anlamı vardı. Bugün benim kızlarım için bu romanların bir anlamı yok, çünkü köy diye bir şey bilmiyorlar, bilemeyecekler.

Bugün geldiğimiz nokta bambaşka. Türkiye insanının davranış kodları, zihin yapısı artık daha birey temelli çalışıyor. Ancak yine de, "birey hayatın öznesidir" düşüncesi, her beş aileden birinde geçerli. 4/5'inde hayatın öznesi ailedir, bireyler değil. O yüzden, bu topraklarda hâlâ %60 oranında insan, kadının çalışması için aile reisinin izninin gerektiğini düşünüyor.

Türkiye'nin bugün %8'i rızası dışında evlendirildiği bir hayatı yaşıyor. Bunlar da kapıya anketör geldiğinde itiraf edebilenler. Daha ilginç, bu cevaplar Ankara'nın doğusundan gelmiyor.

"Erkek, kadını sever de döver de!" diyen, kadına şiddeti meşru gören %21'lik bir kesim var. Sanmayın ki bunların hepsi erkek; kadınların %17'si aynı görüşte. Sanmayın ki eğitimsizler; üniversite mezunlarının %14'ü. Sanmayın ki yaşlılar; 18 yaşındakilerin %18'i bu fikirde. Bireysellik, Türkiye'de bazı şeyleri açıklayamıyor; çünkü asıl hikâye, ailedir.

Endişeli modernler

Meselemiz hayat tarzı. Aydınlanmacı ve rasyonel mantık varsayıyor ki, insanların eğitimi, yaşadığı yer ve gelir durumu iyileştikçe hayatı değişir. Hayat tarzı böyle açıklanıyor, ama durum pek de öyle değil. Dünyadaki birçok toplumda böyle değil. Hayat tarzımızı gelirimiz değil, korku-

larımız belirliyor; aileden gördüğümüz, öğrendiğimiz şeyler belirliyor. Kullandığımız çamaşır deterjanı markalarının bile yarısından çoğu anneden öğrenilenler. Bugün gazete satın alanların çoğunun,

çocukken evlerine gazete giriyordu. Bir araştırmada, “hayat tarzı” kümesinin tanımını için “endişeli modernler” kavramını kullandık. Aydın, özgürlükçü, iyi eğitilmiş, yüksek gelirli, kitap okuyan, ancak geleceğe dair korkuları dehşetle yüksek olan %12’lik bir kesime “endişeli modernler” demiştik.

Mehteran yürüyüşünün buralardan çıkmasının sebebi belli. Türkiye insanı bir adım atıyor; duruyor, soluklanıyor ve sonra bir adım daha atıyor. Bireysel hayatımızla ortak hayata farklı zihin haritalarıyla bakıyor ve yaşıyoruz. Hayatı hangisinde yoğun yaşıyorsak, oradaki farklılıklara son derece hoşgörülüüz. Siz hiç, “Dünürler çok içkici çıktı!” ya da “Dünürler Kürt’müş, boşayalım çocukları!” diyen duydunuz mu? Herkes bireysel hayatında son derece özgürlükçü, hoşgörülü, hayalci ya da sorun çözücü.

El freni çekik araba gibi.

Ülkenin halini konuşurken, hep olumsuz ve karamsarız. Ama gelecek yıl, şahsi hayatımızın bugünkünden daha kötü olacağına dair bir umutsuzluğa da sahip değiliz. Uğraşıyoruz, vazgeçmiyoruz. Bu yüzden, daha iyi bir hayata ulaşmak için göç ediyor, göçü düşünüyoruz.

Öte yandan bir sorun var. Başka dünyalara bakarken, hepimiz ürkek, ötekileştirici ve tedirginiz. Hayatımızdaki biri için, “O benim arkadaşım, 30 yıldır tanıyorum onu,” diyebiliyoruz. Ancak camlarımızın ardından bakınca, Kürt’se bölücü, başörtülüysen şeriatçı, solcuysa ahlaksız olabiliyor. Bireysel hayatlarımızla ortak hayatlarımıza farklı bakıyoruz. Ondandır ki, Türkiye el freni çekik araba gibi.

Ortak hayattan son derece mutsuz, sorun çözmekten kaçınan insanlarız. Bunun sebebi, sadece beceriksizliğimiz

değil; ortak hayatı düzenleyen kuralların, hukukun doğru çalışmıyor oluşu. Dolayısıyla bir deneyimimiz var, geride hikâyemiz var. Ortak iş yapma kültürümüz eksik. “Örgüt” sözcüğüyle bile aramız iyi değil. İngiltere’de *organisation* sözcüğünü kullansanız, çok başka şeyler konuşulurdu. “Örgüt” sözcüğünün bu kadar kirlendiği başka bir dil var mı? Çünkü 1000 yıldır bu topraklarda, ortak hak ve ihtiyaçlar için yapılan her eylem terörizm, bölücülük, eşkiyalık olarak yorumlandı.

Ortak bellekte hak arama talebine karşı, bu yorumlardan dolayı bir tedirginlik var. Siz hiç, işe girdiğinin ertesi günü çocuğuna, “Sendikaya da yazıl evladım,” diyen bir aile gördünüz mü? Ortak ve bireysel hayatlarımızdaki bu ikircikli durum da, beraberinde mehteran yürüyüşü gibi yaşamayı getiriyor.

Lümpenleşen toplum

Türkiye’deki ikinci bir dalga, lümpenleşme. Yani Şaban’ın Recep İvedik’leşmesi! Tüm bu karmaşayı 140 karakterle ya da havalı köşe yazarlarının yazılarıyla anlamaya çalışıyoruz. Cuma günleri cep telefonlarıyla 5000 kişiye “hayırlı cumalar” mesajı atınca dindarlaşmış olmuyoruz, ama lümpenleşiyoruz. Milli takım maçı kazanınca balkona asılan bayrakla milliyetçiliğimiz kabarmıyor, ama lümpenleşiyoruz. Ne yazık ki, Türkiye’de lümpenleşme, bile isteye üretilen, örgütlenen, siyasi amaçlar uğruna motive edilen ve hareketlendirilen bir durum.

Türkiye insanı hukuka inanmıyor. %58’imiz yolu mahkemeye düşerse, adil bir muhatapla karşılaşmayacağını düşünüyor. Hukuka güvenmediğimiz için toplumsal dayanışma mekanizmaları altüst oldu. Doğal olarak, değer verdiğimiz ve iyi diye savunduğumuz şeylerle yaptıklarımız arasında dehşet verici bir yarımla

var. Emniyet şeridine girmeye yanlış diyoruz, ama her gün onu kullananlarımız arıyor. Türkiye insanı –endişeli modernler, açtıkları bu yarıklar sayesinde, sokaktaki belayı evinin içine sokmuyor.

"Adalet"i arzuluyoruz.

KONDA olarak yaptığımız bir araştırmada, insanlardan, önce kendilerini tanımlayan 10 sıfatı, sonra Türkiye'nin bugünkü halini tanımlayan 10 sıfatı, sonra da arzulanan Türkiye'yi tanımlayan 10 sıfatı seçmelerini istedik.

Korkulara teslim olduğumuz için umudu konuşamıyoruz. Son yaptığımız araştırmalardan birinde, “Hayat şartları bakımından ne kadar mutlu hissediyorsunuz?” sorusuna %52 oranında “mutluyum” cevabı verilmiş. “Gelecek daha iyi olacak mı?” sorusuna olumlu cevap verenler 1/3 oranında. Kalanı da tedirgin ve karamsar. Belli ki, umutsuzlukla korku arasına sıkışmış kalmışız. Orta gelir tuzağına, demokrasi krizine, kutuplaşmaya sıkışmış kalmışız.

Türkiye'nin %64'ü, bir problemi kendi di-

Sonuçta görüldü ki, herkes yaşadığı toplumdan nefret ediyor, ama herkes kendine âşık. Sözünü ettiğim bireysel ve ortak hayat arasındaki yarıлма burada başlıyor. En önemlisi de, arzulanan Türkiye sorusundan, %69'luk bir “adalet” cevabının çıkması.

Toplunun ruh hali, ancak ikilemler üzerinden açıklanabiliyor. Güvenlik mi, özgürlük mü ikilemine yerleştirilen insanlar, doğal olarak önce güvenlik diyor. Bugünün dünya liderleri ve siyasetçiler, insanları bu ikileme sokuyor ve hiçbir zaman, hem güvenlik hem de özgürlük vaat edemiyorlar. Ekonomik refah ve demokrasi arasında yaşanan ikilemde de durum aynı. Son zamanlarda, kalkınma için demokrasi gerekmiyormuş gibi haberler bile çıkmaya başladı.

namikleri içinde tartışmıyor ve düşünmüyor. Ya yandaş ya da karşıt pozisyon alıyoruz. Asıl problemimiz, toplumsal uzlaşmayı yeniden üretmek ve “biz” olabilmek.

Kitapla ilişki

Kültür sanat ortamında, kültürel faaliyetlerde nasıl yansımalar var, şimdi de buna bakalım. “Hafta sonu ne yaparsın?” sorusuna sadece %9,8 “kitap okuma ya da sinema benzeri aktiviteler” cevabını vermiş.

Türkiye'de 15-29 yaş arası 19 milyon genç nüfus var. Bu gençlere haklarını, insan haklarını ve hayata dair bilgilerini nereden öğrendiklerini sorduğumuzda, kitaplardan öğrenenler %11, okuldan

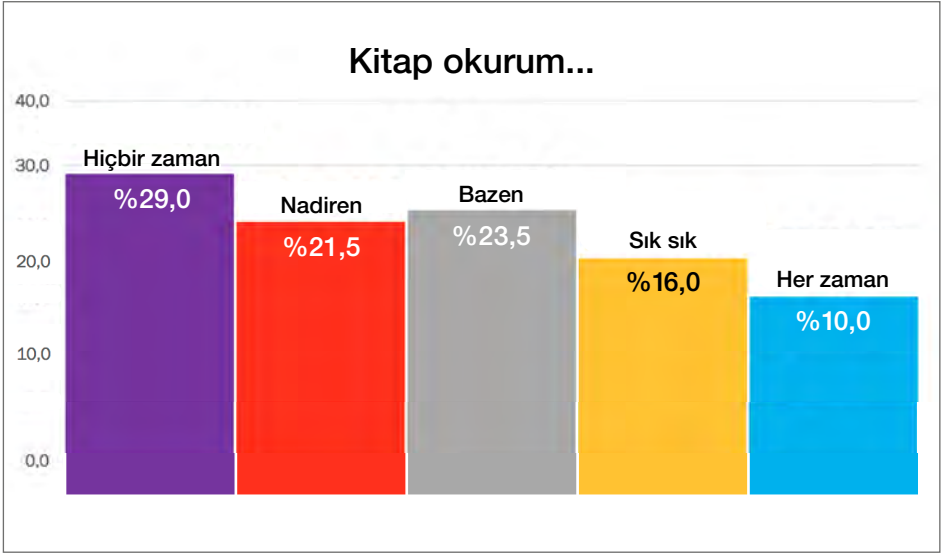
öğrenenler %10. Ailesinden öğrendiğini söyleyen gençler ise %70'in üzerinde. Bu yaş aralığındaki gençlerin %72'si cebindeki para için ailesine bağımlı, ailesinden aldığı harçlıkla yaşıyor. Yine onların %58'i hayatı boyunca hiçbir kültürel etkinliğe gitmemiş. Bu yaş aralığı için, çok ama çok düşük bir orandayız.

"Her zaman kitap okurum," diyenler, 56 milyon yetişkin nüfusun sadece %10'u oranında. Türkiye insanının kapısına gidecek o güveni uyandırdıysanız, doğruyu söylüyordur. Grafikteki oranlara ba-

laşıp 3/4'ü internetten alışveriş yapmıyor denebilir.

Genel tabloya da bakmalıyız elbette. Son 10 yılda 44 ilimizde tek bir kütüphane bile açılmadı. Var olan kütüphanelerden 127'si ise halen kapalı. Ülkenin nüfusu 2004-2016 yılları arasında %19,2 artarken, kütüphane sayısı %16,6 azaldı.

UNESCO'nun (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) dünyadaki okuma alışkanlıkları raporuna göre, Türkiye, kitap okuma oranında dünya ülkeleri

kınca da dürüstlüklerini görebilirsiniz. Kimdir peki bunlar? Kadınlar erkeklerden daha çok okuyor, gençler daha fazla okuyor. Öğrenciler, beyaz yakalılar, emekliler, bekârlar ve boşanmışlar daha fazla okuyor.

İnternette kitap alışverişi

Türkiye toplumunda erkekler, gençler ve eğitimliler internette daha fazla kitap alışverişi yapıyor. "İnternette şimdiye dek hiç alışveriş yapmadım," diyenlerle "Son üç aydır alışveriş yapmadım," diyenlerin oranına bakılınca, ülkenin yak-

arasında 86. sırada. TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) yaptığı araştırmalara göre, kitap okumak insanlarımızın ihtiyaç listesinde 235. sırada yer alabiliyor. Bir kişi kitap okumaya günde ortalama bir dakika ayırıırken, televizyon izlemeye ortalama altı saat, internete üç saat ayırıyor.

Bu sayısal verilerden, kendimize yeni politikalar ve stratejiler üretmemiz gerekiyor. "Bu toplum okumuyor ve cahil," diyerek kendi kendimizi jiletlemek yerine, her eve kitap sokabilmek için, devletle ve ilgili bakanlıklarla çalışabilmenin yolları düşünülmeli.

Kitapları yapanların sorumluluğu

Bu toplum, 50 yıl önce ya da Cumhuriyet'i kurarken daha yüksek eğitilmişti ki... Umutsuzluğu çoğaltmaya devam mı edeceğiz? Sadece Türkiye değil, tüm dünya kritik bir dönemden geçiyor. Bu sıkışmışlığın içinden çıkmak için hızla düşünmeli, hızla üretmeliyiz.

2002'de, o günlerde yayımlanan 194 ders kitabını, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne göre tarayan bir proje yönetmiştim. "Küreselleşme Türk kültürünü yok etmek için icat edilmiştir," gibisinden bir cümle geçiyordu ders kitaplarında.

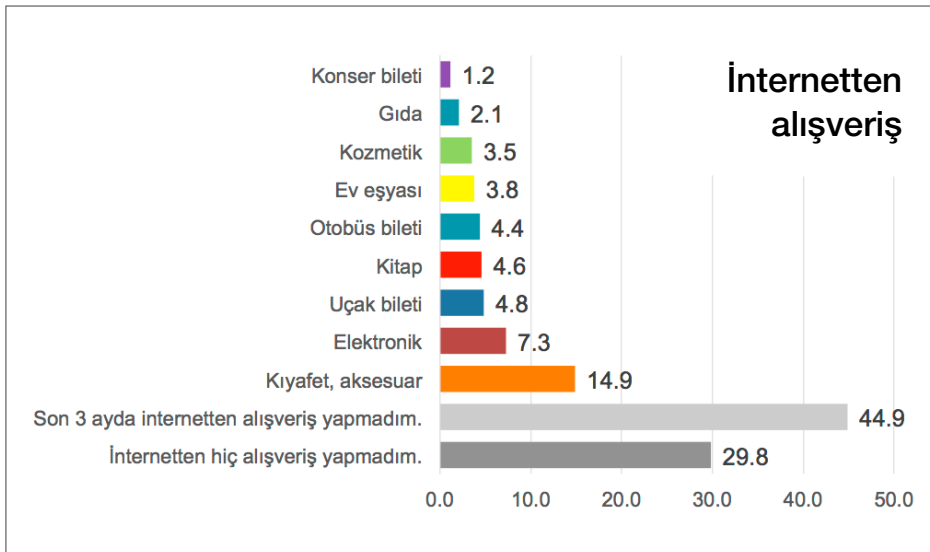
Toplumsal cinsiyet meselesi ise ders kitaplarında en yoğun görülen sorun. Ali araba alırken, Ayşe hâlâ bebek alıyor. Bu kitapları üretenlerin ve yayanların, bugünkü sorunlarımızda hiç mi payı yok? Nefret suçlarında, eşcinsel ya da Kürt komşuya gösterilen tepkide, toplumun üzerinde dolaşan kutuplaşma bulutlarında, bu kitapları yapanların hiç mi sorumluluğu yok?

Hepimizin görevleri var elbette. Bu ülkenin geleceği için hepimiz doğru ve iyi

şeyler yapmak zorundayız. Tek yolu var; o da herkes kendi işini iyi yapacak. Bu kadar kutuplaşmış, nefretin kol gezdiği bir ülkede, herkes bastığı kitabın içeriğine dikkat etmeli. Tektipleştiren, kimlikleri yok sayan, keyfi bir hukuk ve adalet anlayışını yayan söylemlerden uzak durmalıyız. Ezberlerin dışına bakmak, dışında düşünmek gerekiyor.

En önemlisi, bu ülkenin geleceğine, insanına, yarınına güvenmek, inanmak ve emek harcamak gerekiyor. 🍌

Edebiyatın özgürlük dili

Burhan Sönmez

Yazar Burhan Sönmez, güçlü dili ve çokkimlikli mesleki duruşuyla, özgürlüklerin hızla kısıtlandığı günümüz edebiyat ve yayıncılık ortamını masaya yatırıyor. Yeni çıkış yollarını ve edebiyatın özgürlük dilini geçmişten bugüne çarpıcı örneklerle düşündürüyor.

Bu yazı, Vaclav Havel 2017 Ödül Töreni nedeniyle New York'ta bulunduğu için konferansa katılamayan Burhan Sönmez'in video kaydıyla gerçekleştirdiği sunumundan derlenmiştir.

Edebiyatın özgürlük dilinin birkaç boyutu var. Fiziki özgürlük, zihinsel özgürlük gibi meseleleri konuşabiliriz. Yazarın fiziki özgürlüğü, kitabın fiziki özgürlüğü ile aynı anlama gelir. Eğer, *Fahrenheit 451*'de anlatıldığı gibi, yazarlar özgür değilse, kitaplar zaten bu hakka hiç sahip olamaz. Peki ne yapılabilir?

Hayat, edebiyatı taklit eder.

İnsan her tür zorluğa ve baskıya karşı yaratıcı çıkışlar, koruyucu yollar bulma konusunda maharetli. Ray Bradbury'nin romanında, bütün kitaplar yakılmaktadır. İnsanlar bu kitapları korumak, onları geleceğe taşımak için bir yol bulurlar ve kitapları ezberleme yoluna giderler. Birçok kişi farklı kitapları, uzun kitaplar dahil, ezberler. Böylece bunları koruma, kitaplar yakılsa bile insan yaşadığı sürece kitapların da yaşayacağı inancıyla gelecek kuşaklara aktarma imkânı bulurlar. *Fah-*

renheit 451 adlı bu kitap, 1953 yılında yayımlanmıştı.

Edebiyatta söylenen genel bir şey var, biliyorsunuz: "Edebiyat hayatı yansıtır, taklit eder." Belki tersi doğrudur, pek çok kişinin inandığı gibi, belki hayat edebiyatı taklit ediyor, onu tekrar ediyordur. Bu kitabın yayımlanmasından 15 yıl sonra Endonezya'da olduğu gibi. 1960'larda, Endonezya'da yaşanan o dehşet darbe sürecinde bir milyondan fazla kişi katledildi, iki milyon kişi hapishanelere dolduruldu.

Hapse atılanlar arasında, Endonezya'nın Nobel'i olarak anılan büyük yazar Pramoedya Ananta Toer de vardı. Kısa adıyla Pram dedikleri bu büyük yazar, Buru Adası'na hapsedilmişti. Buru Adası'nda romanlarını yazmayı sürdürürken bazen kâğıt bulur, bazen kalem bulur, notlar alırdı. Ama bunları koruma, dışarıya aktarma garantisi tabii ki yoktu. Ne yaptılar? Yanındaki mahkûm arkadaşları, yazdığı roman-

ları ezberledi. Yayımlandığında büyük ses getiren eserlerdi bunlar. “Buru Dörtleme-si” olarak bilinen bu kitapları, Pram’ın arkadaşları kendi zihinlerinde taşıdılar, onları kendileriyle beraber yaşatmayı garanti altına aldılar. Başta İngilizce olmak üzere, Batı’da bazı önemli dillere çevrildi bu kitaplar. Hayatın kitapları taklit ettiğini, onu örnek aldığını gördüğümüzde bu bize heyecan verir.

Edebiyatın yazarla beraber özgürlüğünü konuşurken, onun politik ve sosyal yanı üzerine düşünmüş oluruz. Keşke imkân olsa ve ülkemizdeki zorluklar bize olanak tanısa, biz de edebiyatın başka sorunlarıyla, başka ihtimalleriyle ilgili de böyle canlı tartışmalar yürütebilsek.

Roman yazar robot

Geçen yıl Japonya’da üretilen bir robot, roman yazdı. Evet, roman yazar robot geliştirildi. Robotun yazdığı roman, kapağına takma bir isim konarak, bir edebiyat yarışmasına gönderildi ve roman, jürinin birinci aşama değerlendirmesini geçmeyi başardı. Yeni bir durumla karşı karşıyayız. Geçen yıl Amazon firmasının Amerika’daki e-kitap satışının basılı kitapların satışını geçtiğini duyurmasından farklı bir gelişme bu.

Kimileri bunu ürkütücü bulabilir, ama belki de bu bize yeni imkânlar, yeni özgürlük alanları sunmaktadır. Henüz bilemiyoruz. Belki ileriki kuşaklar, “yaratıcı özgürlük” yerine, “yaratıcı egemenlik alanı” gibi meseleleri tartışmak zorunda kalacak.

İnsan zihni ne tür hayallere sahip? Edebiyat dediğimiz şey iki kavşakta gelişir. Birincisi, onun hafızası, yani anıları vardır; geçmişe aittir bu. Bir de hayalleri vardır; bu da geleceğe aittir. İşte geçmişe ait hatıralarla, geleceğe ait düşlerin birleştiği yerde karakter ve olay ortaya çıkar. Ede-

biyatın, özellikle romanın yoğunlaştığı yer burasıdır. Bir robot bunu nasıl ele alabilir? Bunu hep beraber göreceğiz ve orada biz insan olarak kendi zihnimizin üretimini, onun yaratıcılığını yeni baştan zorlamak zorunda kalacağız.

Edebiyat ulusu

“Biz” derken, buradaki “biz” kim? Bir ulusa mı ait? Bir Japon yazar mı burada muhattaptır, yoksa bir Alman yazar, ya da bir Türk, bir Kürt yazar mı? Kimdir bunun muhatabı? Aslında her dil, bir nehre benzetilebilir. Genel ve kolay bir benzetme olarak bunu kullanayım. Her dilin nehri akar ve sonunda bir denize ulaşır. İşte bu deniz, edebiyatın kendi denizidir. Bütün dillerin, bütün ulusların yarattığı edebiyatın buluştuğu, o büyük küresel dünya edebiyatıdır bu.

Burhan Sönmez, *İstanbul İstanbul* romanıyla değer görüldüğü Vaclav Havel 2017 Ödülü’nün New York’taki ödül töreninde.

Aslında yazarların tek bir ulusu var: Büyük dünya edebiyatı ulusu. Bizim tek bir dilimiz vardır. Bunu rahatlıkla söyleyebiliriz; edebiyat dili, bizim anadilimizdir. Bu yüzden, Dostoyevski okurken Dostoyevski bizdendir. Shakespeare bizdendir. Belki de bütün çabamız, bütün hayalimiz, o büyük edebiyat dilinin, o büyük edebiyat ulusunun denizinde sadece bir sözcük olabilmektir. Eğer o denizde bir sözcük olabilsek, ne mutlu bize, ne mutlu hepimize. ●

Gençlik ve edebiyat okumaları

Çiğdem Sezer, Sibel Oral, Halil Türkden

ON8 yazarları Çiğdem Sezer ile Sibel Oral, ON8 Blog yazarlarından Halil Türkden'in yönettiği panelde, bugünün dünyasındaki gençlik algısı, okuma alışkanlıkları ve tercihler bağlamında gençlik edebiyatını masaya yatırdılar.

36. Uluslararası
İstanbul Kitap Fuarı

Halil Türkden: Gençlik, kendi kitabını, filmini, arkadaşlarını ve daha pek çok şeyi seçebilen bir dönem. Heyecanın, özlemin, aşkın ve öfkenin, kısacası her duygunun en uçta ve aşırı yaşandığı bir süreç. Hepimiz bunu iyi biliyoruz, birçoğumuz içinden geçti, bazılarımız hâlâ içinde. Bir ülkenin sahip olduğu genç nüfus oranı, o ülkenin profilinde pek çok şeyi belirliyor. Derdi de konusu da bu kadar bol olan gençlik gibi bir dönemin elbette edebiyatı da olacaktır.

Gençlik edebiyatının serüvenine ve varlığına inanan bir yayınevi olarak, gençliği konuşmak ve düşünmek, ON8 için her daim önemli. Gençlerle birlikte apayrı iki verime sahip yazarlar olarak, “gençlik” kavramına bakışınız, “gençlik” denince ilk akla gelen duygularınız nedir?

Çiğdem Sezer: Gençlik, hayatın bütünü demek. Biraz hızlı. Üzerinde aşk, gele-

cek, okul, geçmiş ve aile yazan bir sürü balonun aynı anda üzerinize doğru geldiğini düşünün. Onları yakalayamazsanız, biraz sonra patlayacak gibi. Ama o yakalama telaşı, bazı balonların uçup gitmesine de neden olabiliyor. Güzelliği orada; kaçan balonlar, patlayanlar ve tutamadıklarımız oluyor. Genç, bütün o kavramların çarpıştığı karmaşadan düzen yaratmaya çalışan bir birey demek. Oldukça zor, güzel ama zor bir dönem.

Gençliğin elbette biyolojik gerçekliğimizle, yaşla da ilgisi var. Benim yaşlarımda olup da dünyadan elini eteğini çekmiş birçok insan var. Gençlerle geçirdiğim zamanın faydası, kendimi ruhsal ve psikolojik olarak, onlara yakın tutmamı sağlıyor.

Sibel Oral: Gençlik, hayal kırıklığı, umut etmek, umutsuzluğa düşmek, aşırılık, kimliksiz olmak ya da çokkimlikli olmak, fark-

lı kimlikler bulmak ve yapmak, en çok da yazmak, koşmak, yalnız yürümek. Gençliği biyolojiden çok, duygular üzerinden düşünüyorum. Gençlikte, akılla akılsızlık arasında gidip geliyor insan. Birçok şeyi akıl süzgecinden geçiremediğimiz aşırılıklar dönemi. Belki bunlar olumsuz gelebilir, ama gençlikteki olumsuz tınlayan her şey, aslında ileride çok daha olumlu şeylere gebe kalan kapılar açabiliyor.

Gençlik bitmiş (mi?)

Halil Türkten: Sokağa çıkıp yetişkinlere çocuklar ve gençler hakkında ne düşündüklerini sorduğumuzda, çocuklar hakkında çok güzel yanıtlar alabiliyoruz. Konu gençler olunca, cevapların rengi değişiyor: *Gençlik bitmiş! Gençlikten ümidim yok. Gençler telefon bağımlısı olmuş. Saçma sapan giyiniyorlar. Çok şikâyet ediyorlar. Meraklı ve şımarıklar.* Son zamanlarda en çok öne çıkan yorum da, gençlerin bir dünya görüşü, hayatla ilgili amacı olmadığı yönünde. Böyle bir tespitin eğitim sistemi ve toplumsal yapıyla hiç mi alakası yok acaba?

Gençler için üreten, düşünen ve onları kaptalarının merkezine karakter olarak koyan yazarlar olarak, yetişkinlerin gençlere bakışını nasıl yorumluyorsunuz?

Çiğdem Sezer: 2. sınıfa giden, yedi yaşında bir torunum var. Bir gün, çocuk yetiştirmek üzerine kızımın sohbet ederken, ona şöyle demiştim: Bir çocuk ne oluyorsa ya da ne olamadıysa, bunun sorumlusu anne ve babadır. O da, “Çok fazla sorumluluk yüklemiyor musun anne babaya?” diye sorarak, yorumumu aşırı bulmuştu. Oysa değildi.

Bu kadar uyarıcının, çevre faktörünün arttığı bir çağda, eğer ki temel değerleri aldığınız aile içinde sağlıklı yönlendirilmişseniz, ne olup olmadığının altında yatan

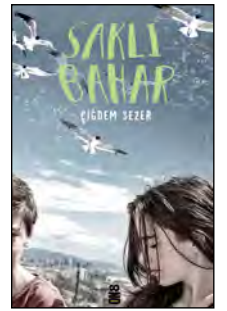
ailesel neden kendini etkili bir biçimde gösterir. Kendi çocuklarımdan görüyorum; onlara ne verdimsem, karşılığında onu alabildim. Çocuklarımıza ve gençlerimize ne veremiyorsak, onun eksikliğini çekiyoruz.

Asıl meselemiz yetişkinler!

Gençler telefonla çok zaman geçiriyorlar, ama yetişkinler de yapıyor aynı şeyi. Yetişkinlerin telefona ayıracak zamanları gençlerden daha az olduğu için bunu göremiyorlar. Dahası, yetişkinler gençlerle, onları telefondan uzaklaştıracak alternatif bir ilişki kurmayı beceremiyor. Temel sorumuz bu. Gençler ve ebeveynler arasında sağlıklı bir iletişim kurulamıyor. Genç, hayata dair düşüncelerini dürüst bir şekilde aileyle paylaşmıyor. Paylaştığında da ceza alabileceğini, kısıtlanabileceğini ya da ayıplanabileceğini düşünüyor ve böyle bir yakınlık kuramıyor.

Ebeveynlerin işine gelen, gençleri suçlamak. Gençlik aynı zamanda bir geçiş süreci. Bir süre sonra onlar da bu tavırların çoğundan vazgeçecekler, kendi kendilerine büyüyecekler. Yetişkinlerin görevi, o geçişin en az hasarla atlatılması için olanak sağlamak. Yatılı okullarda öğretmenlik yaptığım ve genç kızlarla geceli gündüzlü zaman geçirdiğim için, onları çok yakından gözleme şansım oldu. Aile ile genç arasındaki uçurumun bedelleri çok ağır olabiliyor. Haliyle, tartışmamız gereken asıl nokta, ebeveynler.

Saklı Bahar’ı okuyan bir okurum, “Kahramanlarınızın hataları da var, onları idealize etmiyorsunuz. Bahar yalan söylüyor ve biz hiç kızmıyoruz ona. Bu bir risk değil mi?” gibi bir soru sormuştu. “Doğal olan bu,” demiştim. Hangimiz hatasız büyüdük ki? Hiç yalan söylemeden büyüyen bir yetişkin var mı?

Halil Türkden: Sidney Lumet'nin *12 Kızgın Adam* filminde, iki karakterin arasındaki diyalogda şu ifade geçiyordu: “Zamane gençleri berbat. Evdekinden çok sıkıntılıyız. Sizininki de öyle değil mi?” Bu filmin yılı 1957. Aradan 60 yıl geçti, hâlâ aynı sitem. Kim bu zamane gençleri?

Sibel Oral: Gerçekten kim onlar, ben de bilmiyorum. Bu yetişkin ifadelerini çok ki-birli buluyorum. Yetişkin dünyaya sormak lazım: “Siz nasıldınız acaba?” Bu konuda ben biraz şanslıydım. Ebeveynlerim tarafından eleştirildiğim zaman, babama

İletişim için tüm olanakların olduğu bir dönemdeyiz, ama birbirini anlamaya çalışmayan bir toplumuz. Türkiye toplumunun başlıca sorunu belki de, bir arada yaşamaya çalışmıyoruz. Bu sorunu da toplumun her katmanında görebiliyoruz. Ebeveyn ve gençlik ilişkisinde olmazsa olmaz bu iletişimi birbirimizi anlayarak kurabiliriz. Çağımızın çok sevilen, kürsülerde büyük büyük cümlelerde kullanılan bir sözcüğü; empati. Peki o zaman, en küçük yerde, evinizde, odanızda, salonunuzda bunu yapmaya çalıştınız mı? Hayır, çalışmadınız.

dönüp, “Sen ne yapıyordun peki? 15 yaşında, İstiklal Caddesi’nde Papağan Kuruyemişçisi’nin orada, serseri gibi resim yapıp satıyordun, bu iyi bir şey miydi peki?” diye sorduğumu hatırlıyorum.

Yetişkinlik iktidar gibi...

Yetişkinle genç arasında kurulması zorunlu bu ilişkide şanslıydım. Babam bu sorumdan sonra benimle konuştu. İnsan büyüyünce sürekli bir şeyler oluyor. Anne baba olunca, meslek sahibi olunca, para kazanıp ev sahibi olunca vb. Toplumun genel sorunlarından biri; bir erk ya da iktidar sahibi olunca, ilk işimiz eleştirmek oluyor. Evdeki genci ya da ergeni anlamaya çalışmak ve o en gerekli olan iletişimi kurmak yerine eleştiriyoruz.

Halil Türkden: Yetişkinler gençliği deneyimledi, ama gençler henüz yetişkinliği deneyimlemedi. Empati için işi daha kolay olan, biz yetişkinleriz. Gençlik yıllarında, siz neleri keşfetmişsiniz? Nereelere ve neye bakıyordunuz?

Çiğdem Sezer: Belki de olmam gereken zamanda genç olamadığım için, bugün o gençliği yaşamaya çabasındayım. Hayatın pek çok adımını erken atmış biri olarak, genç olmadım. Dönüp baktığımda, kendimle gurur da duydum. Bugünün 20’li yaşlardaki gençleri, “Ben ergenim ya da ergenlik uzun sürüyor,” diyebilirler. Ben de, “Senin yaşında çocuk doğurdum,” diyebilirim. Ama doğru olan bu değil. Genel bir doğru var, onun üzerinden gitmek gerekiyor.

Bir de gerçekten dünya çok hızlı değişiyor. 70 ve 80'li yıllarda genç olmakla, bugün genç olmak arasında çok fark var. Bırakın bu kadar yıl farkını, bugün 15 ve 20 yaşlarındaki iki gencin arasında bile çok büyük farklılıklar var. Kültürel, sosyal ortamlar ve teknolojiyi kullanım anlamında farklar var. Bugün genç dediğimiz insan, üç yıl sonra, birdenbire birçok şeye yabancı olabiliyor ve kendini yaşlanmış hissetmeye başlıyor.

Yokluğun yazdırdığı şiirler

Bugünün gençleri ceplerinde bir dünya ile yaşıyor. Çok büyük bir olanak ve zenginlik, öte yandan, insanı çok kısıtlayan bir şey. Sağlık meslek lisesinde öğrenirken, hemşireler günü gibi özel günler için şiir bulmamız istenirdi. Nereden bulacağız? Şimdi cep telefonunu çıkarıp o şiiri aratıyor ve internette tamamını bulabiliyoruz. Bu olanağı sağlayan kitaba ya da kütüphaneye bile ulaşamıyorduk. Şiir bulamadığımız için, oturup yazıyordum. Öğretmenlerim bile bilmiyordu bunu. 15 yaşında bana o şiirleri yokluk yazdırdı, olanaksızlık yazdırdı.

Sibel Oral: İlk gençliği 90'lı yıllarda yaşadım. Kitap fuarı Tepebaşı'ndaydı, babamla birkaç kere gitmiştik. Cumhuriyet Kitap Kulübü vardı. Böyle nimetler olduğu için şanslıydım. İnternette değil de Britannica ansiklopedilerinin sayfalarında, kitap kulüplerinde geçti o yıllar. Bir şeye çalışkanlıktan değil, meraktan baktığım zamanlardı. Bu anlamda babama çok şey borçluyum.

Mesleğimi ve bu dünyadaki duruşumu, o zaman kazandığım bazı alışkanlıklar ya da yaşam tarzım belirlemiştir. Evimize her perşembe günü, Cumhuriyet Kitap Eki girerdi. Yıllar sonra o kitap ekinde söyleşiler yaptım, yazılar yazdım. Sonrasında baş-

ka bir gazetenin kitap ekinin yayın yönetmenliğini yaptım. Kısacası, gençlik dönemimde yaşadıklarım, ebeveynlerimin kurguladığı hayat tarzımız, bugünkü Sibel'i şekillendiren faktörlerdi. İyisiyle, kötüsüyle...

Halil Türkten: Gençler için müzik dergisinden edebiyat portallarına kadar pek çok alanda emek vermiş, kitabın okura ulaşması aşamasında önemli rol oynamış ve o gençler için kitap da yazmış birisin. Artık tek tür bir okumadan söz edemeyiz. Youtube, Instagram, Tumblr, blog, e-dergi, fanzin vb. birçok mecrada yeni bir okuma biçimiyle karşılaşıyoruz. "Yeni edebiyat" böyle bir şey mi?

Sibel Oral: Bugünün dünyasında her şeyi çok hızlı yapmak zorundayız, buna okuma da dahil. Bir kitabı okurken çok acelemiz var. Çünkü beğeneceğimiz bir sürü tweet ve fotoğraf, Facebook'ta paylaşacağımız cümleler var. İçinde bulunduğumuz çağın dijital araçları, hayatımızı ve zamanımızı bir iktidar gibi yönetiyor. Buralarda okumalar yapıyor, haliyle etkiliniyoruz.

Bu konuda kafam karışık. Bunlar iyi mi? Birkaç yıl sonra olumlu yönde meyvelerini toplayacak mıyız? Bu kadar hızın, okura bir faydası var mı, varsa nedir?

Kitap ekleriyle büyümüş biri olarak, son bir yıldır blogları ciddi bir şekilde takip etmeye başladım. İtiraf etmeliyim ki, çok ciddiye almıyordum ama artık düzenli bakıyorum, çünkü bazı sorularım var: Bunlar edebi kriterlerimize uyuyor mu? Hangi amaçla kitaplar üzerine yazılar yazılıyor? Kitapları ne kadar özetliyorlar? Kitabın aktarmak istediği duyguyu takipçilere ne kadar yansıtıyorlar?

Halil Türkten: Gençleri kitaplarınızın merkezine koyan, o karakterler üzerine yeni

dünyalar inşa eden yazarlarsınız. Neden gençliği anlatma ihtiyacı duyduunuz? Hangi kaygı ve motivasyonla gençlerin dünyasını tasvir etmeye çabaladınız?

Şiir bir var oluş biçimi

Çiğdem Sezer: Okul etkinliklerine gittiğimde, öğretmenlerden kulaklarını kapatmalarını istiyorum ve çocuklara şunu söylüyorum: “Çocuklarla konuşmayı yetişkinlerle konuşmaktan daha çok seviyorum.” Biz yetişkinler, her şeyin en iyisini biliyoruz. Her şeyi biliyoruz. O yüzden, onlarla konuşmak hiç zevkli olmuyor, ama gençlerle öyle değil. Önyargısız, korkusuz, dinamik, soru soran, itiraz eden, konuşmanın bir yerinden yakalamaya çalışan, doğallıkla bana da bir şeyler öğreten bir dinleyici kitlesi gençler.

Yazarken de durum aynı. Şiiri yetişkinlere yazıyorum, ama ben onu bir edebiyat türü olarak görmüyorum. Şiir, bir var oluş biçimi benim için. O nedenle, insanlar şiir kitaplarımı alsın almasın, değerlendirmesi ne olursa olsun, şiir benim varlık biçimim, nedenim.

Peki, romanları neden gençler için yazıyorum? Yazarken de karşılıklı konuşurken de hissettiğim gerçek şu: Gençler bariz bir biçimde haksızlığa uğruyor ve toplumda ağır bir önyargıya maruz kalıyor. Ebeveynlerin saçını başını yolmak istediğim bir sürü olayla karşılaşıyorum. Bir anne baba böyle bir hatayı nasıl yapar diyorum. Kimsenin saçını başını yolamaya çağım için de oturup yazıyorum, böylesi işlevsel bir yönü de var romanların.

Sibel Oral: 200 sayfalık bir kitabım olsa ve beni okuyan gencin hayatına oradan tek bir cümle dahi dokunsa, bu bana yeter galiba. 90'lı yıllarda kitaplarımız, kitap eklerimiz, dergilerimiz vardı evet, ama o zamanlarda gençlik edebiyatı diye bir şey

yoktu. Gencin zihninde, yanında ve onlarla aynı hızda duran, hayatı onlarla birlikte anlamaya çalışan, kafalarını karıştıran bir edebiyat yoktu. İsterdim ki, gençliğimizde bizimle koşan, bizimle duran, hayal kuran ve hayal kırıklıklarımızın yükünü taşıyan romanlar olsun.

Gençler bana iyi geliyor. İlk romanım *Beni Beklerken*'de olduğu gibi, gençlere dokunabileceğim, onlara tutunabileceğim bir şeyler yazmak istiyorum. Gençliğimde okuduğum, ama gençlik edebiyatı diyemeyeceğim o metinlerden ve yazarlardan aldığım bir ilham ve güç var. Bu güçle, bundan sonra gençler için yazmayı istiyorum. Onlarla koşmak, benim çocuğumun içinde yetişeceği yarının toplumunun kuruluşuna tanık olmak, zincirin halkaları gibi birbirine bağlı olmak istiyorum.

Yürümek, daha çok yürümek...

Halil Türkden: Etrafında gençler olan, gençlerle bir biçimde iletişim kurmak durumunda olan yetişkinlere nasıl bir mesaj göndermek istersiniz?

Çiğdem Sezer: Atılması gereken ilk adım, olaylara onların gözünden bakabilmek. Daha anlayışlı, daha sabırlı yaklaşmak. Bunu yapamadığımız zaman, zaten daha fazlasını sunacak genci bulamayacağız. Etrafımızdakileri de kaybedebiliriz. Mümkün olsaydı, tüm ebeveynlere, biraz daha anlayış ve hoşgörü verirdim. Yalnızca bu hoşgörünün, genci ailenin yanında tutacağına inanıyorum.

Sibel Oral: Bugün 18 yaşında olsaydım, daha çok yürürdüm. Sokakta, doğada, göl kenarında yürümek ve okumak isterdim. Yetişkin dünyanın, gençliğin her türlü yürüyüşüne saygı duymasını isterdim. Ve son olarak, ağaçlara, edebiyata ve en çok da arkadaşlığa inanın derdim. ●

Geçmiş, geleceğindir kimi zaman...

SAKLI BAHAR Çiğdem Sezer

İncelikli şiir dilini romanlarına taşıyan, ödüllü şair ve yazar Çiğdem Sezer, göç etmiş bir ailenin ekseninde, hayatlarına yön vermeye çalışan dört gencin yaşadıklarını, umutlarını ve sorunlarını dillendiriyor. Roman, cesareti ve her şeye rağmen devam etmeyi anımsatıyor.

YÜRÜYEN KENTLER Philip Reeve

Türkçesi: M. Beykan, E. Yavuz, A. Ünal

Bilimkurgunun dâhi yazarı Philip Reeve'den büyük yankılar uyandıran distopya dörtlümesi, *Yüzüklerin Efendisi*'nin yönetmeni Peter Jackson tarafından sinemaya uyarlanıyor. Savaşlarla geçmişini yitiren kentler, karanlık bir geleceğe "yürüyor"!

AY DOLANDI Neslihan Önderoğlu

Edebiyatımızın üretken isimlerinden Neslihan Önderoğlu, hem çok farklı hem de çok benzer yaşamlar süren gençlerin duygu dünyalarını ve gelecek kaygılarını derinlikli gözlem gücüyle anlatıyor.

KARDA BİRDOKSAN Susan Kreller

Türkçesi: Aylin Gergin

Alman yazar Susan Kreller, bir arkadaşlığın ilk aşka dönüşmesini ve ilk kalp kırıklığını yalın üslubuyla anlatıyor. Yaşıtlarından "farklı" bir gencin hissettikleri eşliğinde, "normal" kavramını tartışmaya açıyor.

Alman Gençlik Edebiyatı 2015 En İyi Roman Ödülü

PERİ EFSA Sevgi Saygi

Polisiye kurguyu fantastiğin sınırlarında dolaştıran yazar Sevgi Saygi, eski bir köşkte yaşanan dramı, bir ailenin trajedi ve sırlarla dolu öyküsünü, tarihsel bir gerilim atmosferinde anlatıyor.

GECE MAVİSİ ELBİSE Karen Foxlee

Türkçesi: Mine Kazmaoğlu

Dünyaca ünlü yazar Karen Foxlee, geçmişin izini süren iki gencin, soluk soluğa bir uçurumda kendi gerçekleriyle yüzleşme yolculuğunu polisiye tadında anlattığı ödüllü romanıyla ilk kez Türkçe'de.

2014 Davitt Ödülleri En İyi Gençlik Romanı

Zeynep Cemali Öykü Yarışması

Geleceğin öykücülerini 2017’de “dayanışma” için yazdılar!

Türkiye genelinde 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin katıldığı, Milli Eğitim Bakanlığı’nın tüm yurttan duyurduğu Zeynep Cemali Öykü Yarışması’nın 2017 yılında, öyküler “dayanışma” temasıyla yazıldı. Genç öykücüler, ödülleri yıllık yayıncılık konferansı 7. Zeynep Cemali Edebiyat Günü’nde düzenlenen törenle, edebiyatımızın usta isimlerinin elinden aldılar.

Dereceye giren, geleceğin genç yazar adayları, öykülerin derlendiği Zeynep Cemali Öykü Yarışması Ödüllü Öyküler Kitapçığı 2017’de öykülerinin ardındaki motivasyonu, düşünceleri ve anlamı dillendirdiler. Bir öykünün başında ve sonunda sorulan o sihirli soruya cevap aradılar: Bu öyküyü neden yazdım?

ASYA İNCE • Rüzgâr • Ankara • 8. sınıf öğrencisi

“Sınıfın bir köşesine içimde kalanlarla oturduğumda düşüncelerimin duygularıma yenik düşmesinden 10 dakika 5 saniye 17 salise sonra bu öyküyü yazmaya karar vermiştim. Yaşayamadığım bir salı ertesi idi; hikâyelerin azaldığı bir perşembe öncesi idi. Hem dostlukların bittiğini öğrendiğim bir gündü hem de dostlarımın en yakınımdaydığını. Her zaman birbirinin yanında olmanın, dayanışmanın ne olduğunu anladığım bir gündü. Birkaç haftadır aklımı kurcalayan kelimelerle masanın başına falan oturmamıştım. Beklenmedik bir anda, bambaşka yazılar için düşündüklerimi kalemin ucuna toplamaya karar vermiştim.”

EKİN TOYGUR • Denizlerin Avcıları • Ankara • 7. sınıf öğrencisi

“Yedinci sınıfta da tıpkı önceki senelerde yaptığım gibi, yazarlık ve yazma becerileri seçmeli dersini seçtim. Öğretmenimiz, Türk kültürünün de fantastik edebiyatta kullanılabileceğini anlattı bize. Batı kültürünün gölgesinde kalmamamız gerektiğini, Türk mitolojisine de hikâyelerimizde yer verebileceğimizi anladım. Bu hikâyeyi yazarken, Batı'dan etkilenmeyip kendi kurgumu yaratabildiğim için memnunum. Umarım, kültürümüzü yansıtmaya ve yaratmaya devam ederim.”

FATMA VURAL • Kuyu • Ordu • 6. sınıf öğrencisi

“Ben, öykü yazmayı hayatıma renk kattığı, duygumu okşadığı için seviyorum. Bence öyküde insan kendinden bir parça bulmalı ve her okuyuşta etkilenmeliyiz. Biz öyküyü bir kalemle yazarız ama o öykünün içinde bir insan mücadele verir.”

PELİN BİÇEN • Sözcüklerin Dayanışması • Diyarbakır • 6. sınıf öğrencisi

“Asıl öykünün hayatımızın içinde olduğunu fark ettim. Önemli olan, o öykünün kısa ya da uzun oluşu değil; gösterilen arzu, yaşama tutkusu ve tüm bunların derinden hissedilişidir. Bizi biz yapan da budur zaten. İçimizdeki gerçek öyküyü bulup çıkarmaktır. Yeniden doğmak için açtığımız kapılar mutlaka bir gün yaşamımıza bir melodi katacaktır. Öykü dediğimiz, o melodinin hiç çalmayacağını düşündüğümüz anda işittiğimiz hayat şarkısıdır. Bizler bu hayat şarkısını kendimize özgü besteleriz. Bu noktada da herkes kendi öyküsünü yazar. O öyküyle bu dünyada bir anlam kazanır. Dünya da zaten böyle zenginleşir.”

Gençler toplumsal acılarda “dayanışma”yı dillendiremiyor.

Müren Beykan

Zeynep Cemali Öykü Yarışması Proje Başkanı ve Günişığı Kitaplığı Yayın Yönetmeni Müren Beykan, 2017 yılında ülke genelinde büyük bir katılımıla gerçekleşen yarışmanın sonuçlarını değerlendirdi ve gençlerin öykülerindeki dikkat çekici ayrıntıları paylaştı.

Ülkemizde de, dünyada da tüm canlılar için küresel bir ihtiyaç, “dayanışma”. İnsanlar için olduğu kadar öteki canlılar için de yaşamsal önemde. 2017’de 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden “dayanışma” öyküleri yazmalarını istemiştik, ocak ayının ilk günlerinden başlayarak ülkenin değişik köşelerinden yine öyküler yağdı Günişığı Kitaplığı’na ve mayıs ayı ortasında yarışmamız yedinci kez sonlandığında, okunacak 500’e yakın öykü birikmişti.

Hep önemli bulduğumuz karşılaştırmayı en başta yapayım: Devlet okullarından ve özel okullardan katılım bu yıl da birbirine yakındı; ancak, öykülere bakıldığında, özel okullarda edebiyata ayrılan zamanın daha nitelikli olduğu görüldü. Dilerim, önümüzdeki yıllarda bu denge de iyileşsin.

Bu yıl yine 6. ve 7. sınıfların ilgisi yoğun-
du ve tabii, sınava hazırlanan 8. sınıflar-
dan, öbür sınıfların yarı oranında öğren-

ci zaman ayırabilmişti öykü yazmaya. En çok öykü yollayan iller, her yıl olduğu gibi, İstanbul, Ankara ve İzmir’di. Manisa ve Muğla’dan öğrencilerin geçmiş yıllardan daha fazla öyküyle katılması sevindirdi.

Yedi yıldır öykü yazmayan illerin –Amasya, Bayburt, Bilecik, Bingöl, Çorum, Hakkâri, Iğdır, Kırşehir, Siirt, Sinop– ve az sayıda öyküyle katılımını hayli çekingen bulduğumuz Adıyaman, Artvin, Gümüşhane, Kars, Kilis, Şırnak, Tunceli, Uşak gibi illerin de 2018’deki yarışmada bizleri şaşırtmasını hevesle bekliyoruz.

11 öykü dikkati çekti, dördü ödüllendirildi.

“Dayanışma”yı öyküsünde anlatmayı başaran öğrencilerimiz bu yıl da usta edebiyatçıların –Faruk Duman, Feridun Andaç, Gaye Boralıoğlu, Müge İplikçi– ve benim oluşturduğumuz seçici kurulun–

değerlendirmesiyle belirlendi. İlginç öykülerin arasından, dört gencimizinki ödül kazandı. Her yıl olduğu gibi, dereceye giremese de, seçici kurul üyelerinin dikkatini çeken yedi öykü, Ödüllü Öyküler Kitapçığı'nın "Okumalık Öyküler" bölümünde yer almaya değer bulundu. Samsun, Mersin, İstanbul, Denizli, Gaziantep ve Diyarbakır'dan öykü gönderen bu gençlerimizi de kutluyoruz.

Muhtaca yardım dayanışma sanılmış.

Bu yıl da "dayanışma" temasına bağlı yazan gençler, hem insan yaşamındaki, hem hayvanların ve bitkilerin yaşamındaki dayanışma olasılıklarını, ilginç kurgularla öyküleştirmiş. Büyük çoğunluk, insanın insanla dayanışmasını temel almış. Buna rağmen, günümüzün kâbusları, gençlerimizde bir dayanışma çığı yaratamamış görünüyor. Evliliğe zorlanan çocuklar için, kadına uygulanan şiddet için, kentsel dönüşüm bahanesiyle kentleri yaşanmaz kılan sinsi betonlaşma için, ne yazık ki dayanışmamış gençlerimiz.

Görünen o ki, ülkenin her köşesinden gençlerin en çok önemsendiği dayanışma, arkadaşlar arasında. 100'ün üzerinde öykü, arkadaşlık bağlarını esas almış. Şaşırtıcı bir sonuç değil bu yaşlardaki yazarlar için elbette. Ancak, şaşırtıcı olan, dayanışmayı, muhtaç olana yardım etmek, büyük bir iyilik yapıp gönenmek olarak düşünen öğrencilerin azımsanmayacak sayıda oluşu.

Bir o kadar öykü, neredeyse sadece iyilik yapmak üzerine kurgulanmış, bir o kadar da dayanışmanın "elbirliği etmek" gerektirdiğini unutuvermiş ya da gözardı etmiş. Dahası, kocaman yardımları bir sefer yapınca, yaşamlar toptan kurtulur diye umut etmiş gençler.

Çocukluk, gençlik ne güzel şey; bir ay çalışıp topladığı parayla bütün maddi sorunlarını çözebiliyor ya da yeterli para buldu mu, en ölümcül hastalığı bile yemenin mümkün olduğu umudunu taşıyorlar. Geçen yılların öykülerinde de okumuştuk bu umutları, bu yıl da benzerleri sıkça çıktı karşımıza.

"Yaşam çok adaletsiz!"

Anne baba kaybı, yoksulluk, ölümcül hastalıklar ve savaş... Çocuklarda travma yaratması kaçınılmaz bu küresel, toplumsal ve bireysel kâbuslar öykülerde önemli oranda yer bulmuş. Onlarca öyküden, "Yaşam çok adaletsiz!" haykırışı yansiyordu. Yine de, toplumun dertli konularına hakkıyla eğilen, onları öyküleştirenlerin sayısı çok değildi.

Kentsel dönüşüm, doğa tahribatı, aile içi şiddet, çocuk yaşta evlendirme ve gebelik, akran zorbalığı gibi acıtıcı konularda kitlesel gösterilerin yapıldığı bir ülkenin gençleri, neden yeterince duyarlılık gösterememiş? Nedeni, bu konuların sorgulanmasını baskılayan eğitim sistemi mi, görmezden gelerek acıları halının altına süpüren aileler mi?

"Dayanışma"nın farklı türler arasında olabileceğini de düşünenler olmuş! Kuşlar arasında, ağaçlar arasında varsaydığı da-

yanışmaları öyküleştiren gençlerin yanı sıra, kitaplar arasında, akreple yelkovan arasında, hatta Dünya ile öteki gezegenler arasında dayanışmanın da kurgulandığına rastladık. Fantastik ve bilimkurgu türünü yeğleyen bu gençler, zoru seçtikleri için her zaman dikkatimizi çekiyor.

Sanal dünyaya kendilerini kaptırdılar diye sürekli yakındığımız çocuklardan ve gençlerden, bu yıl Zeynep Cemali Öykü Yarışması'na ulaşan 500'e yakın öyküde, yalnızca 11'i internetten söz etmiş. Okuyup yazmakla ilgilenen ve edebiyata yakın duran bu gençler, dünyalarını pekâlâ dijitalin ötesine taşıyabiliyor demek ki.

2018 teması "kararlılık"

Yarışmanın 2018 yılında da onlardan bu kararlılığı bekliyoruz. Malum, kararlılık çok geniş bir kavram, içinde hem inat hem direnme hem sebat barındırıyor ve istikrar, süreklilik anlamlarını da içeriyor.

Bakalım bu denklemleri gençler nasıl çözecek; kararlılığın aslında kör inat anlamına kesinlikle gelmediğini, asıl kararlılığın hedefe ulaşmak ve başarmak için belki de sorgulamak, yöntem değiştirmek, işbirliği yapmak gerektirdiğini dillendirecekler mi? Ve en önemlisi, barış ve adalet için kararlılık gösterecekler mi? Hevesle bekliyoruz. ●

Ödüllü Öyküler Kitapçıkları arşivi, ücretsiz olarak yayında!

Günışığı Kitaplığı'nın, usta öykücü Zeynep Cemali'nin anısını yaşatmak amacıyla, 2011'den beri düzenlediği Zeynep Cemali Öykü Yarışması'nın yedinci yılı sonlandı ve Ödüllü Öyküler Kitapçığı 2017 yayımlandı. Yeni kitapçıkta, bu yıl dereceye giren dört öykünün yanı sıra, "Okumalık Öyküler" bölümünde de yedi öykü yer alıyor.

Günışığı Kitaplığı, yarışmada her yıl dereceye giren öyküleri ve seçici kurulların dikkatini çeken "Okumalık Öyküleri" kitap olarak yayımlıyor. Geleceğin öykücülerini müjdeleyen seçkiler, her yıl halk kütüphanelerine, okul ve üniversite kütüphanelerine ve basına ücretsiz dağıtılıyor.

lıyor. Öğretmenler, derslerinde Ödüllü Öyküler Kitapçıkları'ndan öyküler örnekleyerek, öğrencilerini öykü yazmaya teşvik ediyor.

Türkiye'nin öykü hafızasına "genç" bir iz bırakan ve bugüne kadar öyküsevenlerle basılı olarak paylaşılan Zeynep Cemali Öykü Yarışması Ödüllü Öyküler Kitapçıkları artık Günışığı Kitaplığı'nın web sitesinde de yayınlanıyor. 2017 ve önceki yıllara ait tüm Ödüllü Öyküler Kitapçıkları'nı gunisigikitapligi.com adresinden okumak ya da indirmek mümkün. ●

Zeynep Cemali Öykü Yarışması 2018

6,7 ve 8. sınıflar

“Keçi inadı tutan çocuğa laf
geçiremeyeceğini anlayınca sustu.”

Zeynep Cemali'nin *Öykü Öykü Gezen Kedi*
kitabından tema cümlesi.

2018 teması
KARARLILIK

Son başvuru
22 MAYIS 2018

SEÇİCİ KURUL Çiğdem Sezer, Fadime Uslu,
Semih Gümüş, Turgay Fişekçi, Dr. Müren Beykan

Desen: Huban Korman

#ZeynepCemaliÖyküYarışması

- 6, 7, 8. sınıf öğrencileri için düzenlenen yarışma, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yurt genelinde duyuruluyor.
- Zengin ve doğru Türkçe kullanımına katkıda bulunuyor ve geleceğin yazarlarını müjdeliyor.
- Edebiyatımızın usta isimlerinin yer aldığı, her yıl değişen seçici kurulların ödüllendirdiği öyküler ve dikkati çeken öyküler “Ödüllü Öyküler Kitaplığı”nda yayımlanıyor.
- Ödül töreni, her yıl sonbaharda Günişiği Kitaplığı tarafından gerçekleştirilen Zeynep Cemali Edebiyat Günü kapsamında düzenleniyor.

Başvuru ve bilgi için
yarisma@gunisigikitaligi.com

gunisigikitaligi.com

ÇOCUK SESLERİ

Keçi bu kez, 4-12 Kasım 2017 tarihlerinde düzenlenen 36. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı'nda, kitaplarını imzalatmak için yazarların bulunduğu standları ziyaret eden çocukların sesine kulak verdi. Kitaplarını yazarlara imzalatan, onlarla tanışan ve sohbet eden çocuk okurlar, bu ilginç deneyimlerine ilişkin yorumlarını paylaştılar.

"Kitapları böyle birinin yazdığını bilmiyordum, çok şaşırdım."

Eda 7

"İlk kez bir yazarla fotoğraf çektirdim, çok heyecanlandım."

Kadir 10

"Yazara, bu kitabı kaç yaşında yazdığını sordum. Okurken bunu da bilmem iyi olur tabii."

Sevgi 12

"Öğretmenimiz akıl etti kitap imzatabileceğimizi. Kitabı alır giderdim yoksa."

Menekşe 11

"Yazar bana adımı sordu. Beni tanımak istedi."

Selin 9

"Kitaplarımı Sevgi Saygı'ya imzalattım. Memo kitaplarının devamının olup olmadığını sordum. İmzadan çok bunu sormak için geldim."

Can 12

"Kitap kuyruğu sanmıştım, imza kuyruğuymuş."

Mehmet 9

"Fuarı tamamen dolaşacağım ve aldığım tüm kitapları imzalatacağım."

Onur 8

"Bir yazara kitap imzalatmayı daha önce hiç düşünmedim. Bununla ilk kez fuarda karşılaştım."

Mert 13

"Ben burada kitap yapıyor zannediyordum. Hem kitap aldım, hem de yazan kişiye imzalattım."

Suna 7

"Bu kitabı yazan insanın burada olmasına çok şaşırdım. Büyülü bir şey. Gerçek değil gibi. Hâlâ inanamıyorum..."

Ozan 9

"Yazarların burada oturması, bizimle tanışması, varlığı bile çok güzel. Bize saygı duyuyorlar."

Ebru 14

"Kitap imzalatmak çok umurumda değil. Ama okuduğum maceranın yazarını görmek de çok heyecanlı."

Ilkay 10

"Her fuarda annemle gelip yazarlara kitap imzalatırım. Zeyno Kitapları benden küçükler için, ama ilk kez bir çizere kitap imzalatacağım için almak istedim."

Funda 12

"Ömer Açık kitabımı imzaladı! Hiç unutamayacağım şeyler yazdı! Bunlar çok önemli benim için."

Özlem 11

"Ben, İrem Uşar kitaplarıyla büyüdüm, ama hiçbirini imzalatmamıştım. Bir baktım, çok küçükler için resimli kitap yazmış. Ben de, okumadığım o tek kitabını imzalattım."

Dila 15

GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI

Sevinçli, bereketli,
barış dolu bir yıl dileriz.

